

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет природоохоронний
Кафедра економіки природокористування

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: Інструменти реалізації «зелених» інвестицій в сучасній економіці

Виконала студентка групи МЕД-213/ф
спеціальності 051 «Економіка»
Нікітюк Ірина Ігорівна

Керівник к.геогр.наук, доцент
Бунякова Юлія Ярославна

Рецензент к.екон.наук, доц.,
Колонтай Світлана Миколаївна

Одеса 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Природоохоронний

Кафедра Економіки природокористування

Рівень вищої освіти магістр

Спеціальність 051 «Економіка»

(шифр і назва)

Освітня програма «Економіка довкілля та природних ресурсів»

(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки
природокористування

Губанова О.Р.

“10” жовтня 2022 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА**

студентці Нікітюк Ірині Ігорівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Інструменти реалізації «зелених» інвестицій в сучасній економіці

керівник роботи канд.географічних наук., доц., Бунякова Юлія Ярославна

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ОДЕКУ від “30” вересня 2022 року № 166-С

2. Строк подання студентом роботи 16.11.2022 року

3. Вихідні дані до роботи матеріали наукових та періодичних видань, статті фахових збірників наукових робіт, розробки вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали сайтів мережі Інтернет з питань формування зелених інвестицій, особливостей та інструментів реалізації зелених інвестицій, вирішення екологічних проблем.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1. Зелені інвестиції: основні елементи інструментів фінансування.

2. Глобальні тренди зеленого інвестування.

3. Засади формування «зелених» інвестицій в Україні.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): 1) 4 сектори фінансового бізнесу (рис. 1.1, с. 18); 2) ТОП-15 країн-емітентів у 2019 р. (рис. 1.2, с. 35); 3) Глобальні потоки кліматичних фінансів (рис 2.1, с. 47); 4) Розподіл фінансів на адаптаційні заходи МББ (рис. 2.2, с. 51); 5) Розподіл фінансів на заходи з пом'якшення МББ (рис. 2.3, с. 52); 6) Розподіл фінансів на адаптаційні заходи МББ (рис. 2.4, с. 53); 7) Розподіл фінансів на заходи з пом'якшення МББ (рис. 2.5, с. 53); 8) Інвестиції в енергоефективність за

Сценарієм Глобальної Ефективності, за секторами (рис. 2.6, с. 65); 9) Доходи ЕСКО-компаній за регіонами/країнами світу (рис. 2.7, 68).

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
	Немає		

7. Дата видачі завдання 10 жовтня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Оцінка виконання етапу	
			у %	за 4-х бальною шкалою
1.	Аналіз наукової літератури з досліджуваної теми, написання вступу	10.10.22 - 15.10.22	90	A
2.	Написання 1-го розділу магістерської роботи	16.10.22 - 23.10.22	90	A
3.	Написання 2-го розділу магістерської роботи	24.10.22 - 31.10.22	90	A
4.	<i>Рубіжна атестація</i>	01.11.22 - 05.11.22	90	A
5.	Написання 3-го розділу магістерської роботи	06.11.22 - 13.11.22	90	A
6.	Формулювання висновків магістерської роботи. Оформлення електронної версії магістерської роботи	14.11.22 - 15.11.22	90	A
7.	Перевірка магістерської роботи науковим керівником, надання відгуку	16.11.22 - 18.11.22		
8.	Перевірка на антиплагіат	19.11.22 - 21.11.22		
9.	Перевірка магістерської роботи зав. кафедрою	22.11.22 - 24.11.22		
10	Отримання рецензії	25.11.22 - 27.11.22		
11.	Попередній захист магістерської роботи на кафедрі	28.11.22 - 29.11.22		
12.	Надання магістерської роботи до деканату	30.11.22		
	Інтегральна оцінка виконання етапів календарного плану (як середня по етапам)		90	A

Студент

_____ (підпис)

Нікітюк І.І.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Бунякова Ю.Я.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

на кваліфікаційну роботу магістра на тему:
«Інструменти реалізації «зелених» інвестицій в сучасній економіці»
Нікітюк Ірині Ігорівни

Актуальність теми. Військові політичні конфлікти, мінливість внутрішньої економіки, висока вартість ресурсів, слабка довіра інвесторів та інші аспекти є причиною нестачі інвестиційних ресурсів для організацій з метою прийняття рішень щодо здійснення цілей сталого розвитку до 2030 року. Інтенсивний прогрес у науці та технологіях дозволяє задовольнити потреби суспільства з певними економічними та соціальними проблемами. Але одночасно з цим, це зростання тягне за собою погіршення вже існуючих та формування нових екологічних проблем.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження інструментів реалізації зелених інвестицій в сучасній економіці.

Завдання роботи полягають у наступному: визначити сутність та риси особливостей інвестицій; виділити значення прямих іноземних інвестицій у сталому розвитку; дати характеристику механізму залучення іноземних інвестицій; проаналізувати сутність економічної сфери зелених інвестицій; розглянути показники екологічного стану як умов сталого розвитку; виділити єдині засади політики зеленого інвестування; дати характеристику потенціалу здійснення зелених інвестицій як засобу поліпшення конкурентоспроможності країни; визначити сучасний стан та перепони на шляху до здійснення політики зеленого інвестування в Україні.

Об'єктом дослідження є система економічних відносин суб'єктів господарювання та іноземного інвестування.

Предметом дослідження є практичні рекомендації та теоретичні основи із залучення зелених іноземних інвестицій, як головного та перспективного спрямування сталого розвитку вітчизняної економіки.

Методи дослідження: діалектичний метод, логіко-семантичний метод, порівняльний метод, статистичний метод, графічний, табличний методи.

Теоретичне значення дослідження полягає в авторському визначенні поняття зелені інвестиції, базовому аналізі політики зеленого інвестування України, системному аналізі досвіду залучення іноземних інвестицій України та зарубіжних країн.

Структура магістерської кваліфікаційної роботи включає: основна частина – 101 стор.; таблиць – 26; рисунків – 8; літературних джерел – 40.

Ключові слова: зелені інвестиції, зелені облігації, сталий розвиток, економіка, цілі сталого розвитку, іноземні інвестиції.

S U M M A R Y

for master's qualification work on the topic:

«Tools for the implementation of green investments in the current economy»

Nikitiuk Iriny Ihorivny

Actuality of theme. Military political conflicts, the volatility of the domestic economy, the high cost of resources, weak investor confidence and other aspects are the reason for the lack of investment resources for organizations in order to make decisions on the implementation of the goals of sustainable development - 2030. Intensive progress in science and technology allows meeting the needs of society with certain economic and social problems. But at the same time, this growth entails the deterioration of already existing and the formation of new environmental problems.

The purpose of the qualification work is to study the effectiveness of green investment as the main direction of sustainable economic development.

The task of the work consists of the following: to determine the essence and characteristics of investment; highlight the importance of foreign direct investment in sustainable development; to describe the mechanism of attracting foreign investments; to analyze the essence of the economic sphere of green investments; consider indicators of the ecological state as conditions for sustainable development; highlight the single principles of green investment policy; to describe the potential of green investments as a means of improving the country's competitiveness; to determine the current state and obstacles on the way to the implementation of the green investment policy in Ukraine.

The object of the study is the system of economic relations between economic entities and those of foreign investment.

The subject of the study is practical recommendations and theoretical foundations for the attraction of green foreign investments, as the main and promising direction of sustainable development of the domestic economy.

Research methods: dialectical method, logical-semantic method, comparative method, statistical method, graphic, tabular methods.

The theoretical significance of the study lies in the author's definition of the concept of green investment, a basic analysis of Ukraine's green investment policy, and a systematic analysis of the experience of attracting foreign investment from Ukraine and foreign countries.

The structure of the Master's thesis includes: the main part - 101 pages; tables - 26; drawings - 8; literary sources - 40.

Keywords: green investments, green bonds, sustainable development, economy, sustainable development goals, foreign investments.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ.....	7
ВСТУП.....	8
1 ЗЕЛЕНІ ІНВЕСТИЦІЇ: ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ІНСТРУМЕНТІВ ФІНАНСУВАННЯ.....	12
1.1 Сутність зелених інвестицій, вимірювання та інструменти фінансування.....	12
1.2 Прямі іноземні інвестиції у сучасній економіці.....	22
1.3 Зелені облігації як перспективний інструмент фінансування зелених проектів.....	33
2 ГЛОБАЛЬНІ ТРЕНДИ ЗЕЛЕНОГО ІНВЕСТУВАННЯ.....	43
2.1 Глобальні тренди інвестування у кліматичні заходи.....	43
2.2 Інвестиції у низьковуглецеву інфраструктуру та зелені технології....	54
2.3 Глобальні тренди інвестування в енергію майбутнього.....	60
3 ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗЕЛЕНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ.....	69
3.1 Загальні принципи зеленого інвестування.....	69
3.2 Сучасний стан зеленого інвестування в Україні.....	77
3.3 Можливі механізми реалізації зеленого інвестування в Україні.....	85
3.4 Аналіз та оцінка ефективності впровадження зелених інвестицій.....	95
ВИСНОВКИ.....	107
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	109

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

- ВВП – Валовий внутрішній продукт
- ВДЕ – Відновлювані джерела енергії
- ВЕС – Вітрова електростанція
- ГЕС – Гідроелектростанція
- ДПП – Державно-приватне партнерство
- ЕСКО-організації – Енергосервісна організація
- МББ – Міжнародні багатосторонні банки
- МВФ – Міжнародний валютний фонд
- МЕА – Міжнародне енергетичне агентство
- МСП – Малі та середні підприємства
- НБУ – Національний банк України
- НДДКР – Науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи
- НТП – Науково-технічний прогрес
- ООН – Організація Об'єднаних Націй
- ОСВ – Облігації соціального впливу
- ПДВ – Податок на додану вартість
- ПП – Прямі іноземні інвестиції
- РКЗК ООН – Рамкова конвенція ООН про зміну клімату
- СБ – Світовий банк
- СЕС – Сонячна електростанція
- СП – Спільні підприємства
- ТНК – Транснаціональна корпорація
- ЦСР – Цілі сталого розвитку
- ЮНЕП – Програма ООН з навколишнього середовища
- ЮНКТАД – Конференція ООН з торгівлі та розвитку

ВСТУП

Останнім часом на перших позиціях серед глобального ризику розвитку знаходяться екологічні загрози, пов'язані з погіршенням стану довкілля та зміною клімату. Це підтверджують матеріали Всесвітнього економічного форуму та документи Організації Об'єднаних Націй.

На початку ХХІ ст. з'явилося «вікно можливостей» щодо радикальних реформ і переходу на нові основи економічного розвитку, де головну роль грає концепція зеленої економіки. Ця концепція стала популярною у міжнародних, регіональних та національних політичних колах. З одного боку, вона стала двигуном переходу до нової моделі зростання та розвитку, а з іншого – відповіддю на світову фінансову кризу [2].

Зелена економіка – це основа реалізації концепції сталого розвитку з урахуванням більш ефективного ресурсо- і енергоспоживання, зменшення рівнів викидів CO_2 , зниження шкідливого на довкілля та розвитку соціально інтегрованого суспільства. Таке озеленення економіки потребує додаткових витрат і «переформатування» поточних та майбутніх інвестицій. У напрямку «зеленого» фінансування свою співпрацю розпочали міжнародні фінансові організації, банківські спілки та установи, а також уряди у більшості країн світу відповідно до зобов'язань за Паризькою угодою і глобальними Цілями сталого розвитку.

На сьогоднішній день зелене фінансування є фінансуванням майбутнього. Прагнення урядів визначає зміну економіки у напрямку сталого розвитку, інституційних інвесторів та домогосподарств та кліматично стійку структуру, розвиток енергетики та ін. Зменшенню забруднюючих викидів, протидії різноманітним екологічним ризикам сприяють зелені інвестиції, які підтримують стабільність екосистем, впроваджуючи енергоефективні заходи. Такі інвестиції підвищують рівень економіки, а також платоспроможність населення.

Кредитні зелені лінії та зелені облігації є найпоширенішими серед фінансових інструментів, за допомогою яких відбувається інвестування. Вони не є єдиною системою зеленого інвестування. Висвітлити виміри та наслідки запровадження зелених інвестицій, можливості їх примноження, їх чинники – завдання роботи.

Актуальність теми. Військові політичні конфлікти, мінливість внутрішньої економіки, висока вартість ресурсів, слабка довіра інвесторів та інші аспекти є причиною нестачі інвестиційних ресурсів для організацій з метою прийняття рішень щодо здійснення цілей сталого розвитку до 2030 року. Інтенсивний прогрес у науці та технологіях дозволяє задовольнити потреби суспільства з певними економічними та соціальними проблемами. Але одночасно з цим, це зростання тягне за собою погіршення вже існуючих та формування нових екологічних проблем.

Аналіз дослідження свідчить про те, що поступово в країні проглядається точний зв'язок між економічним зростанням (підвищення валового внутрішнього продукту, підвищення тривалості життя, створення нових технологій та ін.) та його впливом на навколишнє середовище (зміни клімату, посуха, кислотні дощі тощо). Здійснення екологічно чистих програм потребує досить великих розмірів інвестицій. Для цього багато країн з перехідною економікою та ті, що знаходяться на стадії розвитку, не мають достатньої кількості внутрішніх фінансових ресурсів. Це питання стає більш складним у зв'язку з інституційною нерозвиненістю та недосконалістю банківських систем та фінансових ринків.

Багато вітчизняних та іноземних науковців виявляють особливий інтерес до вивчення зеленого інвестування України. Варто виділити таких авторів як Буркінський Б., Алієв М., Галушкіна Т., які у своїх роботах описують причини, принципи та методи створення зеленої економіки. Наприклад, Мусіна Л. у своїх роботах визначає можливості вирішення питань взаємодії економіки та навколишнього середовища. У її роботах чітко описаний іноземний досвід залучення інвестицій та представлені рекомендації щодо запровадження певних

іноземних інструментів. Потапенко В. у своїй роботі проаналізував теоретико-методологічні, правові та інституційні засади створення економічної безпеки та сталого розвитку, які включають екологічне перетворення суспільства. Даний аналіз відіграє значну роль, оскільки автор показує національну безпеку країни за допомогою призми зеленої економіки. Серед іноземних дослідників можна назвати Eaton D., який вивчив системні методи зростання національної економіки, що базуються саме на збереженні навколишнього природного середовища, і ставлення до цілей раціонального використання природних ресурсів країни з метою отримання довгострокових економічних ефектів розвитку економічним критеріям держави [11].

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження ефективності зеленого інвестування як головного напрямку сталого розвитку економіки.

У роботі було розглянуто такі дослідницькі завдання:

1. Визначити сутність та риси особливостей інвестицій.
2. Виділити значення прямих іноземних інвестицій у сталому розвитку.
3. Дати характеристику механізму залучення іноземних інвестицій.
4. Проаналізувати сутність економічної сфери зелених інвестицій.
5. Розглянути показники екологічного стану як умов сталого розвитку.
6. Виділити єдині засади політики зеленого інвестування.
7. Дати характеристику потенціалу здійснення зелених інвестицій як засобу поліпшення конкурентоспроможності країни.
8. Визначити сучасний стан та перепони на шляху до здійснення політики зеленого інвестування в Україні.

Об'єктом дослідження є система економічних відносин суб'єктів господарювання та іноземного інвестування.

Предметом дослідження є практичні рекомендації та теоретичні основи із залучення зелених іноземних інвестицій, як головного та перспективного спрямування сталого розвитку вітчизняної економіки.

Вирішення теоретичних та практичних питань із зеленими інвестиціями в Україні потребує застосування загальних та конкретних методів вивчення, які в

сукупності допомогли б знайти відповіді на складні проблеми та вийшли б на новий етап покращення політики зелених інвестицій для найбільш ефективних національних процесів. Застосовуючи діалектичний метод, інвестиційна діяльність розглядалася з боку зростання та співробітництва між її компонентами. Логіко-семантичний метод робить глибшим понятійний апарат концепції зеленого інвестування за допомогою сучасного екологічного стану середовища. Порівняльний метод було застосовано для аналізу динаміки державних зелених інвестицій в Україні; застосування статистичного методу дозволило досліджувати значущі фактори інвестиційної діяльності.

Наукова новизна кваліфікаційної магістерської роботи полягає у:

- 1) авторське визначення понять зелені інвестиції;
- 2) базовий аналіз політики зеленого інвестування України;
- 3) системний аналіз досвіду залучення іноземних інвестицій України та зарубіжних країн.

РОЗДІЛ 1 ЗЕЛЕНІ ІНВЕСТИЦІЇ: ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ІНСТРУМЕНТІВ ФІНАНСУВАННЯ

1.1 Сутність зелених інвестицій, вимірювання та інструменти фінансування

Через динамізм економічних процесів і відносин, що згодом змінюють свій зміст і структуру, питання розкриття сутності інвестицій вкрай складне, особливо під впливом нових технологій. Загалом інвестиції можна трактувати як «безпечне» вкладення капіталу, яке здійснюється в об'єкт інвестування (виробництво, технології, послуги, нерухомість, фінансові продукти тощо). Постійність – це нова парадигма розвитку сучасного суспільства, що поєднує економічні, соціальні та екологічні детермінанти. У сучасному світі йдеться не лише про просто залучення інвестицій як одного з компонентів сукупних витрат, але й про залучення саме «зелених» інвестицій як двигуна сталого розвитку. Величезна кількість концепцій та визначень породила зростаюча популярність такого феномена як зелене інвестування. Зелені інвестиції можуть трактуватися по-різному - як «чисті», «відповідальні», «стійкі», «екологічні» або «інвестиції» у боротьбу зі зміною клімату. Між цими визначеннями є багато спільного, хоча найчастіше зустрічаються протиріччя та невизначеності, деякі з них є досить загальними, а деякі – більш специфічними [8].

Зелені інвестиції – це інвестиції, кінцевий результат яких зменшує забруднення навколишнього природного середовища. На аргументах прогнозованості (наприклад, на прогнозі результатів від діяльності сектори стійкої енергетики або управління водними ресурсами) або ґрунтуючись на певних індикаторах чи заходах, за допомогою яких можна здійснювати оцінку (наприклад, через рівень викидів забруднюючих речовин, утилізації відходів тощо) може ґрунтуватися на розуміння «зеленості». Розглянути зелені активи можна в відносних величинах (наприклад, компанія генерує значний обсяг емісії забруднюючих речовин). Зелені інвестиції характеризуються виразно і

незмінно. Є момент у тому, що деякі з інвесторів можуть вважати придбання акцій компанії, яка веде бізнес із турботою про довкілля у «брудній» галузі. Цей момент створює проблему «зеленого камуфляжу», яка на сьогоднішній день перебуває з тим, що в суспільстві зростає побоювання щодо поширення екологічних проблем на різних рівнях [10]. Розуміння зеленого у виробництві, часто визначається питанням, які саме товари та послуги, а не те, яким чином виготовляється продукт, або як товар чи послуга у майбутньому безпосередньо впливатимуть на довкілля, на рівні із подібними заміниками цього товару чи послуги.

Екологічна активність пов'язана з технологією або самим процесом, так само як і виробництвом конкретного продукту/послуги.

Існує 4 категорії маркування для низки технологій пом'якшення зміни клімату [4]:

- 1) управління довкіллям;
- 2) технології адаптації, пов'язані з водними ресурсами;
- 3) захист стану екосистем та біорізноманіття;
- 4) технології пом'якшення зміни клімату.

Зелені інвестиції - підприємницький капітал, що прямує у будівництво об'єкта або виробництво товару/послуги/технології, який має кінцеву мету у вигляді позитивного впливу на довкілля з одночасним відновленням. Країни впевненими кроками двигаются шляхом озеленення своїх економік, але в більшості з них немає відповідної інвестиційної бази. Це є перешкодою для швидкої реалізації цього процесу [6].

У країнах, що розвиваються, і в країнах з перехідною економікою держава та приватні інвестори не завжди можуть за допомогою власних сил надати потрібний обсяг фінансування, який необхідний для реалізації зелених проектів. Застосування різних фінансових інструментів одна із можливостей мобілізації міжнародних інвестицій.

Таким чином, доцільно приділити увагу цим інструментам, їх сильним і слабким сторонам з метою виявлення найефективніших у тому числі.

Таблиця 1.1

Глобальний розподіл активів сталого інвестування, \$ трлн [1].

	2020 р.	2021 р.
Європа	12,040	14,075
США	8,723	11,995
Японія	0,474	2,180
Канада	1,086	1,699
Австралія та Нова Зеландія	0,516	0,734
Загалом	22,890	30,683

Інструменти фінансування зелених програм ділять на 3 категорії [1]:

1. Інструменти, через які відбувається безпосереднє фінансування (акції, кредитні лінії, кредити та гранти);
2. Інструменти, які можуть допомогти передати знання або зменшити ризики (гарантії та технічна допомога);
3. Інструменти, що використовуються для залучення додаткових приватних коштів (зелені облігації та структуровані фонди).

Безперечно, ці інструменти не є інноваційними, вони можуть також застосовуватися для мобілізації капіталу не тільки під зелені проекти. Інструменти, через які будуть залучати капітал, повинні бути максимально простими та зрозумілими, тому немає потреби створювати зовсім нові інструменти для зелених інвестицій.

Комбінація різних інструментів залежно від етап проектного циклу зелених інвестицій також може бути можливим. Коли обирають фінансовий Інструмент, важливим аспектом є кінцева мета реалізації зеленого проекту.

Досить проблематично відстежити результативність та ефективність фінансових інструментів через відсутність кількісної оцінки з усіх видів фінансових інструментів зеленого інвестування. Невелика кількість компаній

дає доступ до даних по відношенню до зелених інвестиційних потоків. Але ці дані не можна назвати вичерпними, оскільки вони зачіпають невелику кількість секторів та країн. Такий інструмент фінансування, як акції, стає дуже затребуваним, тому що зростає кількість організацій, які займаються екологічними проектами [9].

Зелені фондові індекси чіткіше і чіткіше відображають ефективність вкладення в зелені акції. Вони вважаються головним інструментом вибору об'єкта інвестування для інвесторів, оскільки пропонують орієнтир винесення активних інвестиційних рішень. Такі індекси створюються для того, щоб полегшити спрямування ресурсів в організацію, для якої пріоритетом є охорона навколишнього середовища.

На таблиці 1.2 представлені деякі зелені фінансові індекси [3].

Таблиця 1.2

Зелені фондові індекси [3]

Провайдер	Індекс	Визначення зеленості
Dow Jones	DJ Sustainability World	Охоплює компанії, чия діяльність базується на довгострокових економічних, екологічних і соціальних критеріях
TSE	FTSE4Good	Вимірює ефективність компаній, що демонструють соціальні, екологічні та ефективні управлінські практики
	Environmental Opportunities	Охоплює компанії, чия діяльність пов'язана з генерацією енергії з ВДЕ (Відновлювані джерела енергії), запровадженням заходів з енергоефективності, технологій у водному господарстві, здійснюють контроль за відходами та забрудненням довкілля
	Environmental Technology	Охоплює компанії, що запроваджують зелені технології та технології у водному господарстві,

		здійснюють розвиток ВДЕ, запроваджують заходи з енергоефективності, здійснюють контроль за відходами та забрудненням довкілля
S&P	Global Eco	Охоплює компанії, що займаються виробництвом чистої енергії, надають екологічні послуги, утилізацією відходами
	Clean Energy	Охоплює компанії-виробників чистої енергії, постачальників енергетичних технологій та обладнання
NASDAQ	NASDAQ OMX Green Economy Index	Охоплює компанії, які входять у 13 секторів зеленої економіки

Інвестування у зелені акції має перелік інвестиційних ризиків, хоч і дає нові можливості, ніж боргові фінансові інструменти. Використання акцій пов'язане з великими витратами і за наявності розвинених фінансових ринків буде можливим вихід за допомогою продажу акцій. Більше того, акціонери одні з останніх отримують компенсацію.

Ринок зелених інвестицій в Україні знаходиться лише на початковій стадії свого шляху. Він є деформованим, з досить обмеженими ресурсами та списком доступних фінансових інструментів, які застосовуються з метою залучення інвестицій у зелені програми. Ситуація на даний момент вимагає рішучих дій з боку держави щодо формування галузі зелених фінансів для того, щоб надати довгостроковий зелений економічний розвиток, особливо запровадження певних фінансових інструментів для отримання фінансування до екологоорієнтованих програм [3].

Весь світ рухається шляхом розвитку економічних систем, що ростуть за допомогою інтенсифікації технологічних змін, створення та здійснення державної політики, яка допомагає появі нових ресурсів економічного розвитку

за допомогою розробки необхідних умов для залучення інвестицій, запровадження інновацій у основні сфери економіки та розвитку екологоорієнтованих інноваційних програм на локальному рівні. Водночас важливе значення у здійсненні цієї моделі економічного розвитку має розвинена фінансова сфера з великим вибором фінансових інструментів, які допомагають активізувати інвестиційні процеси екологізації бізнесу. Він отримав назву «сектор зелених фінансів або зелені фінанси».

Інвестиції в зелені програми знаходяться на високому рівні ризику, так як багато хто з зелених сфер створюються значною мірою за допомогою нематеріальних активів, ніж матеріальних, до того ж спрямовані на можливість майбутнього розвитку у довгостроковій перспективі [14].

Також є інформаційна асиметрія серед інвесторів та організацій, які працюють у сферах зеленої економіки. Через це може виникати дисбаланс у масштабах транзакцій та відмови ринку капіталу. Отже для підтримки зеленого розвитку необхідно створити інший підхід, який відрізнятиметься від традиційних фінансів. Одночасно досить сильно збільшується значення держави та уряду у наданні фінансової допомоги розвитку зелених програм, зокрема на початковому етапі здійснення програм. Але через бюджетні обмеження уряд часто не в змозі надати дієву бюджетну допомогу. У таких умовах значення зелених інвестицій сфери досить високо. Але за чинного фінансового механізму інвестувати в зелені програми досить важко, оскільки ризику та можливий прибуток на внесений капітал мають відмінність від інвестування у традиційні сфери. Отже, необхідно створити стратегії розвитку зелених фінансів, які матимуть у собі: покращення нормативно-правової бази, норм та процедур зеленого фінансування, розробку інституційної бази зелених фінансів, застосування Зелений кліматичний фонд, формування нових зелених фінансових інструментів, інтеграцію у світову систему зелених фінансів та формування відповідної інфраструктури. Тенденції до розвитку попиту на зелені фінансові інструменти сприяють залученню багатьох фінансових організацій до фінансування зелених ініціатив та програм.

Фінансовий бізнес у галузі зеленої економіки ділиться на 4 сектори (рис. 1.1) [12]:

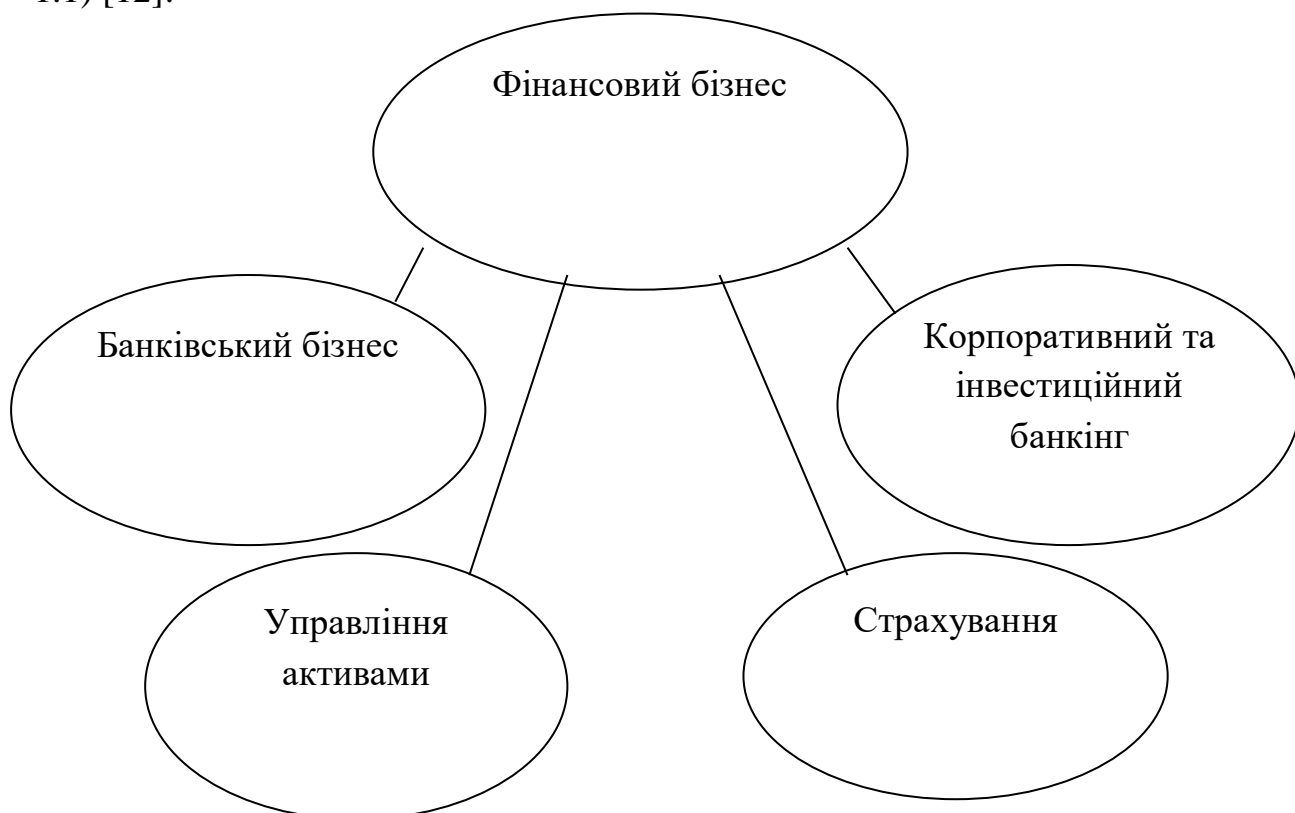

Рис. 1.1 4 сектори фінансового бізнесу [12]

У таблиці 1.3 представлені фінансові інструменти, що сприяють розвитку зеленої економіки [13].

Таблиця 1.3

Характеристика фінансових інструментів, що сприяють розвитку зеленої економіки [13]

Фінансовий інструмент	Характеристика
Банківський сектор	
Зелені іпотечні Кредити	Банки надають нижчі відсоткові ставки роздрібним клієнтам, які набувають нових енергоефективних будинків. Банки можуть покривати витрати на перехід будинку від традиційної на зелену енергію.
Позики на	Банки надають клієнтам нижчу ставку, що мотивує

енергомодернізацію будинків	домогосподарства до застосування нових енергозберігаючих технологій та систем. Для досягнення цієї мети різні банки співпрацюють із виробниками та постачальниками таких технологій, у тому числі з екологічними громадськими установами.
Зелені позики на комерційне будівництво	Пріоритетне кредитування надається організаціям, які будують будинки, які менше використовують енергії, виробляють відходи та забруднення на відміну від традиційних.
Зелені автокредити	Такі низьковідсоткові кредити мотивують клієнтів купувати автомобілі з великою економічною та екологічною ефективністю.
Зелені банківські кредитні картки	Власники кредитних карток роблять внески екологічним громадським організаціям близько 0,5% відсотка від кожної купівлі, переказу тощо.
Корпоративний та інвестиційний банкінг	
Зелене фінансування Проектів	Банки можуть формувати сектори обслуговування для фінансування великих програм поновлюваної енергетики.
Зелена сек'юритизація	Використовуються різні механізми сек'юритизації у сфері природокористування.
Зелені венчурний капітал та приватні інвестиції	Більша увага приділяється екологічним чинникам за фінансування організацій у вигляді ринку капіталу. Інвестиційні банки сприяють у виході організаціям, які забезпечують екологічні товари та послуги.
Зелені індекси	Банки створюють індекси, що включають майбутні екологічні можливості та загрози. Наприклад: Merrill Lynch розробила індекс енергоефективності, який зосереджується лише на енергозбереженні.

Крім основних фінансових інструментів, величезне значення у розвитку зеленої економіки мають похідні фінансові інструменти. Організації, що працюють в області зелених інвестицій мають можливість застосовувати широкий набір похідних інструментів для того, щоб хеджувати ризики, пов'язані зі зміною погодних умов. Наприклад, американський інвестиційний банк Goldman Sachs надає похідні фінансові інструменти, які можуть бути застосовані для зниження ризику, що виникає через несприятливі погодні умови. Фінансові організації типу ABN AMRO, Rabobank та Goldman Sachs вже давно працюють на таких ринках.

Міжнародний та європейський досвід запровадження мотивуючих механізмів розвитку зеленої економіки говорить про застосування урядами набору бюджетно-податкових, фінансових інструментів, таких як: зелені тарифи, податок на CO₂, екологічні податки, зелені облігації та ін. [7]

Зелений тариф - це певна ціна, за якою можна купити енергію, вироблену із відновлюваних джерел енергії - гідроелектростанцій, сонячних, вітрових чи біостанцій. Стимулювання виробництва за допомогою зеленого тарифу відноситься практично до всіх відновлюваних джерел енергії (крім електроенергії, створеної великими гідроелектростанціями).

Вся відновлювана енергетика поділяється на 2 групи [7]:

1) електроенергія, де діє закон гарантованого мінімального зеленого тарифу;

2) електроенергія, яка не підлягає гарантованому мінімальному зеленому тарифу. Україна у низці масштабних економічних індексів перебуває на досить низькому рівні і має певні інституційні чинники, які негативно впливають на зростання національної економіки.

Нині в Україні існують такі важелі стимулювання виробництва відновлюваної електроенергії [23]:

- 1) зелений тариф;
- 2) пільги у оподаткуванні;
- 3) пільговий режим приєднання до електромережі.

На даний момент економіка України складає понад 4 млрд. євро зелених інвестицій протягом останніх 5 років. Це є своєрідним поштовхом інтенсивного розвитку економічних процесів. В Україні існує тенденція до розширення масштабу об'єктів поновлюваної електроенергетики. Згідно з Держенергоефективністю станом на 1 жовтня 2019 року єдиний обсяг об'єктів відновлюваної електроенергетики, які працюють відповідно до зеленого тарифу, досягає 4935 МВт (СЕС - 3420 МВт, ВАГА - 932 МВт). У 2015 р. внесено 3968 МВт та вкладено майже 3,4 млрд євро інвестицій. Це інтенсивне зростання обумовлене тим, що відповідно до законодавства, 2019 р. це останній рік, коли побудували нові потужності, можуть отримати найвищий зелений тариф. Зокрема на сонце 18 євроцентів/КВт*год (близько 5 грн за КВт*год), на вітер 11,6/КВт*год (близько 3,3 грн за КВт*год), за якими відбуватиметься розрахунок до 2030 року [8]. Водночас збільшення масштабів чистої енергії за наявності таких вимог утворює певні питання. Наприклад, на сьогоднішній день в Україні утворилася така ситуація, коли працюють одні з найвищих зелених тарифів у світі. Також ціна технології значно знижується через масове виробництво, а зелений тариф в Україні, як і раніше, є фіксованим. Відтак різниця між фактичною ціною та тарифом є надприбутком, за який держава виплачує приватним організаціям.

Правильною дією з боку держави для вирішення питання високих цін на тарифи та розвитку відновлюваних джерел енергії в Україні є ухвалення закону N8449-д про зелені аукціони, за допомогою якого формуються конкурентні можливості для учасників ринку за допомогою проведення аукціонів та тендерів. Закон дозволяє вступити на новий рівень розвитку відновлюваної енергетики: від зелених тарифів до відкритих та здатних конкурувати аукціонів.

Система зелених аукціонів дає можливість [15]:

- 1) покращити механізм ціноутворення, а саме сформувати справедливішу ціну на чисту електроенергію;
- 2) зменшити ціну зеленої електроенергії для кінцевих споживачів;
- 3) створити конкуренцію серед учасників ринку;

- 4) розпланувати бюджет;
- 5) забезпечити гарантії інвесторам щодо здійснення програм.

1.2 Прямі іноземні інвестиції у сучасній економіці

Прямі іноземні інвестиції – інвестиції, які викликають тривалий інтерес до організації, що діє поза економікою інвестора [31].

Іноземні інвестори – суб'єкти інших країн, які реалізують інвестиційну діяльність на території країни, а саме:

- 1) юридичні особи, створені відповідно до іншого законодавства, ніж законодавство країни;
- 2) фізичні особи - іноземці, які не мають постійного місця проживання на території країни та не обмежені в дієздатності;
- 3) іноземні держави, міжнародні урядові та неурядові компанії;
- 4) інші іноземні суб'єкти інвестиційної діяльності, які вважаються такими згідно із законодавством країни.

Рушійними силами, які протягом десяти років впливали на активізацію міжнародних інвестиційних процесів, стали: зміцнення світогосподарських зв'язків, розвиток інтеграційних процесів, лібералізація інвестиційної діяльності, технологічний прогрес, зростаюча конкуренція та ініціатива підприємств вийти на міжнародні ринки [22].

ПІІ (Прямі іноземні інвестиції) мають свої плюси: нарощують внутрішній капітал, створюють нові робочі місця за одночасного підвищення рівня доходів, залучають технології. Організації з іноземним капіталом вносять до країну-реципієнта – технічну допомогу, що підвищує якість продукції та технологічний рівень самого виробничого процесу, тобто таким чином зменшується технологічний розрив. Найважливішу роль поширенні екологічно чистих товарів та послуг також грають ПІІ [17].

У таблиці 1.4 представлені трактування поняття «зелені ПІІ» [17].

Трактування зелених ПШ [17]

Організація/ Агентство	Термін	Трактування
ЮНКТАД	Зелені ПШ	ПШ включають інвестиції, які використовують вищі екологічні стандарти, ніж вимагає законодавство країни перебування.
ЮНКТАД	Низьковуглецеві ПШ	ПШ у нові програми області відновлюваної енергетики (будівництво СЕС (Сонячна електростанція) та ВЕС (Вітрова електростанція), утилізація відходів тощо).

Але ПШ також мають і негативні наслідки, а саме: витіснити національних інвесторів, підвищити недобросовісну конкуренцію.

Найважливішим фокусом концепції сталого розвитку поступово змістився з рівня національних економік до корпоративного рівня з розвитком глобалізації. Чи продовжуватиме світова економіка свій розвиток за звичайною бізнес-траєкторією, чи рухатиметься до більш стійкої системи виробництва та споживання залежить від діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК). Зокрема у таких секторах, як сільське господарство, промисловість, будівництво. На сьогоднішній день більшість ТНК у свої корпоративні стратегії розвитку додають принципи корпоративної, соціальної та екологічної відповідальності. Завдяки цим тенденціям, а також поступальному переходу країн на зелений зростання та сталий розвиток, постало питання: який саме вплив ПШ впливають сталий розвиток. Ще зовсім недавно роль ПШ не розглядали всерйоз у стійкому розвитку, а також їх вплив на зелене зростання. Оскільки ПШ безпосередньо впливає на довкілля – як позитивно, і негативно – саме це й підвищило інтерес до концепції зелених ПШ.

За визначенням зелених ПШ, обчислення обсягів, а також оцінки недоліків у фінансуванні, які мають бути виконані з огляду на глобальні ЦСР та вимог

Паризької угоди, були вжиті заходи Міжнародними економічними та фінансовими організаціями – ЮНКТАД (Конференція ООН з торгівлі та розвитку), ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку), ЮНЕП (Програма ООН з навколишнього середовища), а також спеціалізованими інформаційно-аналітичними агенціями.

Якщо буде досягнуто розуміння зелених ПШ, це дозволить: урядам - аналізувати вплив ПШ згідно з екологічними цілями та приймати рішення про майбутнє їх стимулювання; а потенційним інвесторам – швидко та доступно визначати: чи є інвестиція безпечною з екологічного погляду [23].

Інвестиції, які містять зелені ПШ, використовують більш високі екологічні стандарти, ніж цього встановлює законодавство країни. Вплив ПШ на економіку країни-реципієнта може бути як позитивним, також і негативним. До того ж можуть виникати зовсім різні наслідки на екологічний та соціально-економічний стан держави. ПШ також здатні покращувати якості довкілля. Вони мають великий потенціал для вирішення енергетичних та екологічних проблем. Інвестиції у нові потужності роблять доступними і водночас знижують вартість альтернативних видів енергії споживачам. Такі інвестиції є гарантією підвищення якості довкілля. (Наприклад, програми зі збереження або відновлення лісів, або стійкості місцевої інфраструктури). ПШ можуть стати каналом просування найкращих практик.

Варто звернути увагу, що ПШ можуть передавати технології локальним підприємствам, які мають головне значення для управління та пом'якшення впливу на навколишнє середовище. ПШ можуть допомогти країні-реципієнту уникнути менш ефективного і сильно забруднюючого етапу розвитку до чистого та ресурсоефективного, за допомогою передачі технологій. Ще один фактор: ПШ можуть значно впливати на мобілізацію у виробництві та використанні енергетичних ресурсів.

Для зниження викидів забруднюючих речовин можуть вводитися активні заходи, впроваджуючи виробничу модернізацію чи переходити на альтернативні види палива. На зміни клімату у довгостроковій перспективі

позитивний вплив надають інвестиції в технології, які відстежують викиди забруднюючих речовин та допомагають перейти на альтернативні види палива, що ґрунтуються на вуглецю [20].

Але є й мінуси: ПШ сприятимуть формуванню негативних екологічних наслідків. Зазвичай вони з'являються там, де немає жорстких екологічних норм та вимог. Це прагнення викликане тим, що вони хочуть знизити витрати на екологічні норми, не поспішають вводити жорсткі екологічні стандарти, оскільки намагаються відновити втрачені переваги в конкурентній боротьбі та програші іншим країнам у залученні ПШ.

Посилити, знизити або позбавити негативних впливів на навколишнє середовище відповідно до специфіки технології виробництва може рішення ТНК щодо проведення промислової та енергетичної модернізації передачі екологічно чистих та безпечних технологій.

За допомогою ПШ можливо [33]:

1) впроваджувати новітні технології, які покращують у разі ефективність видобутку та переробки копалин видів палива;

2) залучати енергозберігаючі технології. Це надає позитивне вплив на зниження рівня енергетичної складової у собівартості кінцевої продукції металургійної, хімічної та машинобудівної галузей промисловості;

3) замінювати застаріле обладнання на теплоелектростанціях на нове, яке має більший коефіцієнт корисної дії.

Поліпшення соціальних та інтелектуальних факторів екологічної безпеки. ПШ можуть сприяти позитивному впливу на розвиток людського капіталу, завдяки проведенню тренінгів, професійне навчання персоналу. Зростає рівень кваліфікації, професійні знання, навички, компетентність, відповідальність та професійна придатність за рахунок міжфірмових зв'язків із національними організаціями.

Одним із складових інтелектуального капіталу є людський капітал нарівні з фізичним чи фінансовим капіталом. Він стає все більш стійкою конкурентною перевагою. Досягнення соціального прогресу - це з постулатів сталого

розвитку, який вимірюється забезпеченням відповідного рівня якості та безпеки життя населення, де ПІІ грають дуже важливу роль. Від взаємодії двох дуже різних рушійних сил залежить чистий ефект від ПІІ у соціальному середовищі. Підвищуючи репутацію, іноземні інвестори, у тому числі ТНК, виплачують у своїх філіях більш високу заробітну плату, на відміну від локальних компаній, і відповідають найвищим трудовим стандартам. Завдяки раціоналізації праці, найм кваліфікованих високооплачуваних фахівців так само, як і відповідність високим трудовим стандартам перетворюється на плавне зниження вартості одиниці товару.

Інвестиційна діяльність має особливе значення у розвитку національної економіки. Відповідно до світового досвіду, країни, які мають постіндустріальну модель економіки, не мають здатності розвинути національну економіку без того, щоб залучати та раціонально застосовувати іноземні інвестиції. Якщо залучення інвестицій відбувається ефективно, то економічний потенціал країни підвищується, рівень добробуту населення також стає вищим. Збільшується ступінь виробничих потужностей промислової галузі, економічного вектора вітчизняної економіки та схем сталого розвитку. Інвестиції мають важливе значення в економічному процесі та показують загальний розвиток економіки. Підсумком залучення інвестицій у економіку є зростання виробництва, національного доходу [34].

Сфери та організації розвиваються за умов конкуренції, щоб задовольнити попит на товари та послуги. Майбутнє зростання національного доходу частково акумулюється знову, виробництво дедалі більше розширюється, і знову повторюється. Інвестиції, отримані за допомогою національного доходу після розподілу, показують його зростання та широке відновлення. Крім цього, чим ефективнішою буде інвестиція, тим вищим буде приріст національного доходу, і відповідно вища абсолютна сума накопичення, яка може бути вкладена у виробництво. Зростання національного прибутку може сприяти збільшенню сукупного частки зростання абсолютного споживання за умови достатньої інвестиційної ефективності. Саме тому

інвестиції складають головну економічну галузь і мають особливе значення як на макро-, так і на мікрорівні, зокрема для простого та масштабного збільшення основних фондів, структурної трансформації, збільшення доходу і на цій базі вирішення багатьох соціальних питань.

Без залучення інвестицій питання відновлення економіки та покращення економічного зростання неспроможні мати рішення у майбутньому. Підсумовуючи сказане вище, відобразимо роль іноземних інвестицій задля досягнення цілей сталого розвитку (табл. 1.5) [21].

Таблиця 1.5

Роль ПІІ для сталого розвитку країни [21]

Мікроекономічний рівень	Макроекономічний рівень
Недопущення надмірного морального та фізичного зносу основних виробничих фондів.	Основою для розвитку національної економіки і підвищення ефективності суспільного виробництва за рахунок:
Підвищення технічного рівня виробництва на основі впровадження нової техніки і технологій.	Прискорення науково-технічного прогресу (НТП).
Розширення діяльності.	Створення необхідної сировинної бази.
Зниження собівартості виробництва і реалізації продукції.	Систематичного оновлення основних виробничих фондів підприємств і невиробничої сфери.
Придбання контрольного пакету акцій.	Забезпечення позитивних структурних зрушень в економіці.
Придбання цінних паперів та вкладення коштів в активи інших підприємств.	Пошук розв'язання соціальних проблем.

ПІІ є одним з головних джерел фінансування передачі та технологій, а також ноу-хау між країнами. Їх обсяг також відрізняється. Це від чинників

перебування інвестора. На сьогоднішній день вкрай мало вивчено величину вкладу ПШ в зелене зростання.

Через статистичні дані складно зробити аналіз впливу зелених ПШ. У 2010 р. були розміщені перші публікації про ПШ на тему сталого розвитку: обсяги інвестицій у низьковуглецевий розвиток (рециркуляцію та низько-вуглецеву переробну промисловість) склали \$90 млрд У 2016 р. було проведено дослідження міжнародної статистики інвестицій, яка торкалася підходу до оцінки запасів зелених ПШ.

Уряд Великобританії був першим, хто застосував цей експериментальний підхід, об'єднавши [18]:

1) організації з ПШ, які відповідають екологічній стандартній промисловій класифікації;

2) дані опитувань підприємств:

а) чи виробляла компанія товари/послуги, що допомагають захисту навколишнього середовища, та

(б) якщо так, то яка частка обігу припадає на відповідні товари/послуги; в обох випадках.

На даний момент статистичні дані щодо потоків у областях, які можуть стосуватися глобальних ЦСР, надає ЮНКТАД. Інвестиційні звіти спочатку фокусуються на ПШ, як одному з найбільших джерел зовнішнього фінансування економік (табл. 1.6) [19].

Таблиця 1.6

Потоки ПШ до країн, що розвиваються, за окремими секторами, що стосуються ЦСР, \$ млрд [19].

	Кількість країн-реципієнтів	Усереднено	
		2016-2018 гг.	2019-2021 гг.
Вода, санітарія та гігієна	10	0,4	0,42
Харчова промисловість та	38	19,4	15,4

сільське господарство			
Охорона здоров'я	23	1,9	1,4
Освіта	19	0,5	0,3
Сектор енергетики	39	13,9	20,1
Транспортна інфраструктура	41	11	10
Телекомунікації	33	7	19

Використовуючи цю методологію, Великобританія зробила висновок, що обсяги зелених ПШ в країні в 2018 р. склали £8,1 млрд, або 0,8% від загальної вартості всіх ПШ.

ПШ - одне з джерел зовнішнього фінансування економік, і тому на ньому зосереджені інвестиційні звіти. Оскільки немає повної та детальної інформації щодо потоків постійних ПШ, визначити їх вплив на ту чи іншу країну об'єктивно не можна. Наприклад, за існуючими даними, наведеними за сектору енергетики, який акумулював більше \$ 20 млрд. Це не цілком може відповідати умовам зеленості, в цей сектор містять потоки і в брудні видобувні сектори. Він включає виробництво електроенергії, що зроблено на основі традиційних джерел (газу, вугілля, нафти, а також ядерної енергії).

Відповідно до рейтингу fDi Intelligence у 2019 р., кількість програм з ПШ в галузі відновлюваної енергетики зайняла найвищий рівень з 2008 р. Загалом у світі було створено 364 програми (табл. 1.7), а капіталовкладення досягли \$82,4 млрд [16].

Таблиця 1.7

Топ-10 країн за кількістю програм у секторі відновлюваної енергетики за участю ПШ [16]

	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
США	13	33	19	36
Іспанія	0	1	1	23

В'єтнам	6	8	10	23
Австралія	4	14	25	20
Мексика	6	21	27	19
Велика Британія	31	25	20	15
Бразилія	12	9	8	12
Індія	28	23	3	12
Японія	22	20	9	12
Франція	5	3	7	11
Інші	188	176	126	181
Загалом	315	333	244	364

Одним з найважливіших аспектів розвитку енергетичного сектора більшості розвинених країн та країн стали ПШ. Інвестиції у ВДЕ вже склали серйозну конкуренцію інвестиціям у викопні види палива в багатьох країнах. У 2020 р. кількість проектів з ПШ в сектор відновлюваної енергетики досяг найвищого рівня з 2008 р. Всього у світі було зареєстровано 364 проекти, а сумарні капіталовкладення досягли \$82,4 млрд. Після заяви Адміністрації Президента Д.Трампа про бажання вийти з Паризької угоди, ПШ у секторі відновлюваної енергетики знизилося на 42%. У 2021 р., після падіння у 2017 р., кількість проектів знову зросла до 36 (оголошена вартість проектів склала майже \$6,7 млрд). Іспанія є країною, яка залучила найбільше проектів із ПШ в сектор ВДЕ: у 2018 р. у країні не було оголошених проектів, а у 2021 р. були залучені інвестиції у 23 проекти. В'єтнам зафіксував найвище зростання із зареєстрованих проектів з ПШ у секторі ВДЕ – 283%.

Індонезія, США, Тайвань, Нідерланди та Великобританія одні з головних географічних напрямів, куди було спрямовано найбільші обсяги капітальних вкладень. Перше місце за обсягами капітальних інвестицій зайняла Індонезія. У країну були спрямовані інвестиції розміром \$19,97 млрд, з яких \$17,9 млрд - інвестиції китайської компанії Sinohydro, яка збирається побудувати п'ять

об'єктів гідроенергетики в Північному Калімантані. Тайвань знаходиться на третьому місці, цьому сприяли інвестиції японської компанії Marubeni розміром \$3,78 млрд (гроші спрямовані на будівництво прибережної ВЕС біля узбережжя округу Чжанхуа). Сонячна та вітрова енергетики є секторами, в яких сконцентровано найбільшу кількість проектів. На сектор гідроенергетики у 2021 р. припало лише 2,57% загальної кількості проектів з ПІІ у секторі ВДЕ. Помітно виросло кількість проектів, що використовують біомасу. Це пов'язано з розвитком технологій. Країна-реципієнт зацікавлена в тому, щоб ПІІ прямували як і на досягнення тактичних цілей, пов'язаних із зростанням доходу іноземного інвестора, так і на майбутню філософію соціальної відповідальності, яка прийняла б природоохоронне законодавство і не шкодила навколишньому середовищу [35].

Тому країни все охочіше заохочують зелені ПІІ, надаючи інвестиційні стимули у вигляді зменшених ставок податку на дохід, податкових канікул (використання нульової ставки податку на дохід організації, що працює в галузі відновлюваної енергетики), податкових пільг та прискореної амортизації, звільнення від мита на імпортоване обладнання тощо.

Щоб убезпечити економіку, уряди країн запроваджують додаткові обмеження на іноземний капітал або їхню заборону в певних галузях. У сфері іноземного інвестування країни використовують певні обмеження, які у списку винятків із національного режиму інвестування.

Індекс включає такі сектори: сільське та лісове господарство, будівництво, сектор електроенергетики та транспорт, фінансових послуг та інші. Відповідно до Індексу, щодо розвинених країн, регуляторні обмеження занадто малі, крім окремих секторів. Виробництво електроенергії та сільського господарства – це винятки, у яких ПІІ значно обмежені. Низький рівень у країн Північної Америки та Європи. Якщо сектор закритий від іноземних інвесторів, то це може говорити про його стратегічність, яка обов'язково повинна перебувати під контролем з боку урядового джерела фінансування. Це стосується зокрема

країн, що розвиваються, тим більше, що ПІІ мають потенціал передачі областям чистих технологій.

Країни, що розвиваються, мають великі обмеження на залучення ПІІ, у той час як країни Північної Америки та Європи досить низькі, і це великою мірою стосується і зелених областей економіки (табл. 1.8) [32].

Таблиця 1.8

Індекс ОЕСР щодо обмеженості ПІІ за
окремими областями, дотичними до зеленого інвестування [32]

Область економіки	Франція	Німеччина	Японія	США	Бразилія	Китай	Індія
Сільське господарство	0,459	0,000	0,025	0,000	0,225	0,185	0,442
Лісове господарство	0,000	0,000	0,025	0,000	0,225	0,050	0,000
Рибне господарство	0,150	0,275	0,150	0,625	0,075	1,000	0,350
Виробництво електроенергії	0,000	0,000	0,025	0,393	0,025	0,120	0,128
Будівництво	0,000	0,000	0,000	0,000	0,025	0,170	0,050
Транспорт	0,150	0,200	0,275	0,550	0,075	0,407	0,093
Загальний індекс	0,045	0,023	0,052	0,089	0,087	0,251	0,209

Є всі ознаки того, що буде позитивний вплив зелених ПІІ на рост економіки більшості країн світу. Залучення інвестицій сприяє покращенню економічної діяльності, науково-технічному прогресу, інтенсивному

економічному розвитку, а також раціональному застосуванню природних ресурсів.

1.3 Зелені облігації як перспективний інструмент фінансування зелених проектів

Зелені облігації – новий інструмент для вітчизняного фінансового ринку. Досвід запровадження та фінансування зелених програм країн Європейського Союзу свідчить про те, що зелені облігації є корисним інструментом залучення коштів для фінансування цих програм.

Зелена облігація - це борговий інструмент, кошти від продажу якого розподіляються лише на фінансування зелених програм. Такий фінансовий інструмент допомагає знизити ціну на фінансові ресурси на зелені програми та відіграє роль мультиплікатора залучення інвестицій, оскільки вони можуть випускатися різними суб'єктами (уряд, банки, міжнародні фінансові організації тощо). Однією з переваг випуску зелених облігацій є можливість вільного доступу до ринку кліматичних фінансів, включаючи Зелений кліматичний фонд, який надає кошти на необхідні проекти. Впровадження зелених облігацій в Україні допоможе знизити вартість фінансових ресурсів на здійснення програм чистої енергетики та надасть можливість мобілізувати необхідні інвестиційні ресурси [34].

Відповідно до підсумків аналізу, проведеного компанією Climate Bond Initiative, світовий масштаб емісії зелених облігацій та зелених позик у 2019 році досяг 257,7 млрд доларів США. Це на 51% більше, ніж залишковий показник за 2018 рік – 170,6 млрд доларів США. Зелені позички з єдиної суми досягли 4 млрд доларів США (4%). Одночасно з цим, єдина сукупність сертифікованих кліматичних облігацій переступила важливу межу - 100 млрд доларів США. Слід зазначити, що на європейський ринок сек'юритизації припало 45% світової емісії, на ринок Азіатсько-Тихоокеанського регіону - 25% та Північної Америки – 23% (рис. 1.2) [34].

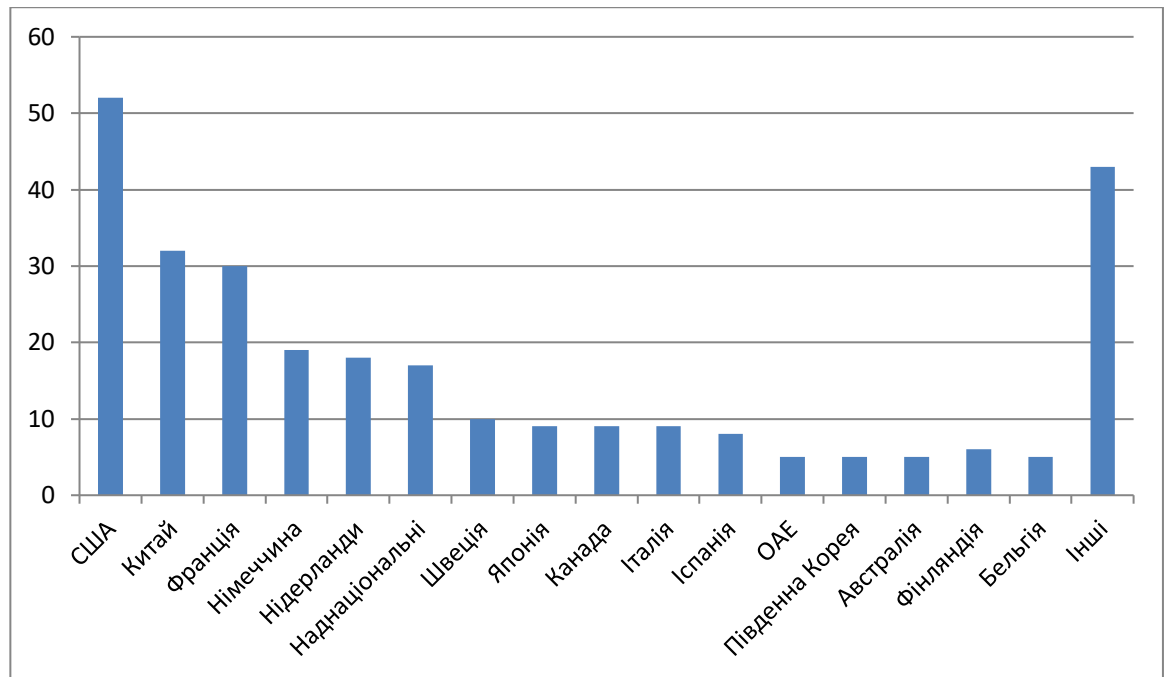

Рис. 1.2 ТОП-15 країн-емітентів у 2019 р., млрд дол. США [34]

По областях найбільші обсяги коштів від емісії зелених облігацій розподіляються на програми відновлюваної енергетики та будівництва, області низькоемісійного транспорту, водних ресурсів, переробки та утилізації відходів, у сільське, лісове та водне господарство. Фінансові організації сприяли випуску зелених облігацій загальною сумою 55 млрд доларів США (2018 рік: 49,7 млрд доларів США) або 21% від усього обсягу річних. ICBC і Industrial Bank - це китайські організації, два найкращі емітенти. Credit Agricole і BNP Paribas - французькі банки, що знаходяться відповідно на третьому та четвертому рядку з єдиною сумою 4,5 млрд доларів США.

США, Китай та Франція займають лідируючі позиції у рейтингу ТОП-15 країн-емітентів. Разом вони утворювали 44% світової емісії у 2019 році. Американські емітенти вклали в єдину суму 51,3 млрд доларів США, а їх китайські та французькі партнери - 31,3 млрд доларів США та 30,1 млрд доларів США. На даний момент перебуває у розробці та розгляді. Держенергоефективності у співпраці з Нацкомісією з цінних паперів та фондового ринку та проектом «Консультавання підприємств з енергоефективності» сформувало норми до законопроекту N2284 від 17.10.2019, в яких передбачається запровадження зелених облігацій в Україні та

затвердження правил для учасників ринку [5]. Якщо цей законопроект буде ухвалено, то він допоможе активувати в Україні новий інструмент, який може дати можливість введення зелених програм, та крім цього буде ще одним джерелом інвестиційних ресурсів на цілі сталого розвитку.

Світова практика говорить про те, що активізація ринку зелених облігацій дозволяє країнам мати відкритий доступ до широкого кола інвесторів і допомагає досягти поставлених цілей та міжнародних зобов'язань із питань сталого розвитку. За даними International Finance Company, відкриття ринку зелених облігацій дасть можливість Україні залучити 73 млрд доларів США до 2030 року.

Головним кроком покращення податкової політики в Україні є збільшення з 1 січня 2019 року екологічного податку викиди двоокису вуглецю (CO₂) стаціонарними джерелами з 0,41 грн/тонн до 10 грн/тонн для того, щоб стимулювати виробництва-забруднювачі до зниження забруднення навколишньої природної середовища. Ця система може бути ефективним інструментом акумуляції фінансових ресурсів потреби екологізації сфер економіки. Як варіант – створення вуглецевого фонду як окремої статті держбюджету. Найважливіше при цьому надати застосування цих засобів, включаючи реалізацію природоохоронних програм зупинки.

На сьогоднішній день є безліч варіантів реалізації організаціями, з яких можна звернути увагу на основні [34]:

- 1) зелені облігації;
- 2) облігації соціального впливу (ОСВ);
- 3) зелений банкінг.

Одним із джерел фінансування охорони навколишнього середовища є випуск екологічних цінних паперів. Ключова відмінність зелених облігацій полягає в тому, що кошти від них продажі розподіляються лише на фінансування чи рефінансування зелених програм. Це можуть бути програми в галузі альтернативної енергетики, енергозбереження, утилізація та переробка відходів, введення екологічно чистого транспорту, дієвого застосування

земельних ресурсів, охорона флори та фауни, водних ресурсів, адаптації до змін клімату, у тому числі й інші програми, які створені для захисту навколишнього середовища середовища, запровадження екологічних норм, зниження викидів у довкілля. Цінні папери виробляються банками різних країн за допомогою міжнародних фінансово-кредитних установ, зокрема і урядами цих країн. Великі національні інвестори (банки, пенсійні фонди, інвестиційні підприємства є головними покупцями цінних паперів.

Ресурси, які одержують від випуску зелених облігацій, застосовуються з метою фінансування великої кількості еко-програм та наслідків стихійних лих. Сьогодні Екологічні облігації активно збільшуються як одна з областей міжнародного ринку цінних паперів. У 2016-2020 рр. кількість випуску цих облігацій визначалося в обсязі з 11 млрд доларів США до 130 млрд доларів США, і масштаб до 2024 року може збільшитися до 1 трлн доларів США. За всіма ознаками, пік еко-облігацій очікується у найближчі 2-3 роки. Це говорить про їхню інвестиційну привабливість і про фінансування зелених програм. У 2017 році кошти від емісії зелених облігацій здебільшого були розподілені на транспортні та енергетичні програми. У період 2018-2020 років емісійні засоби застосовувалися в основному в енергетичних (понад 25%), транспортних та програмах, які пов'язані із будівництвом. США, Німеччина, Франція, Нідерланди та Китай вважаються найбільшими емітентами на ринку зелених облігацій із 29 країн світу.

На сьогоднішній день в Україні немає практики випуску екологічних цінних паперів, але є безліч можливостей активізації їх введення. Згідно з Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC), можливості українського ринку енергоефективності та чистої енергетики до 2030 року – 73 млрд доларів США. Половину з них – 36 млрд доларів США - можна внести саме за допомогою випуску зелених облігацій.

Найбільш популярним між країнами, що розвиваються, є зелений банкінг. Зелений банкінг – це модернізована концепція еко-спрямованої банківської діяльності, яка націлена на отримання потрібного ефекту: покращення

економічної ефективності, зниження негативного впливу на екосистему та підвищення соціального іміджу банку Ініціатива зеленого банкінгу крок за кроком набирає популярності і в Україні. Концепція зеленого банкінгу за допомогою введення зелених офісів, підтримали ПриватБанк та УкрСиббанк. На даний момент у державі існує лише один банк, який вибрав стратегію надання банківських послуг клієнтам, які реалізують програми, пов'язані з раціональним та дієвим застосуванням ресурсів та зниженням негативного впливу на довкілля – «УКРГАЗБАНК», який виконує свою стратегію у співпраці з Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC), яка має знання та багаторічний досвід у галузі енергоефективності та зеленої електроенергетики [6].

Облігації соціального впливу (ОСВ) є новим типом соціально-фінансового продукту, який може сприяти взаємодії приватної та державної галузі з метою зниження бідності та нерівності, покращення життєвих умов та нових видів інвестицій, паралельно відповідаючи цілям сталого розвитку (ЦСР). ОСВ стали ще більш популярними в останні роки. Єдиний розмір залученого капіталу сягає 441 млн доларів США. Цей спосіб дає можливість приватного фінансування програм з чітким соціальним характером. Їхній успіх визначається за допомогою соціальних індикаторів; проект виконує поставлені завдання, державні органи адміністрації розпочинають процес відшкодування внесених коштів та додаткової суми у розмірі відсотків [33].

У програмі ОСВ основою є приватно-державна взаємодія, яка дозволяє урядам фінансувати проекти, не ризикуючи при цьому особистими ресурсами при невдачі, і який є цінне джерело можливого фінансування для постачальників послуг. Отже, ОСВ – це інструмент, який за всіма параметрами підходить для створення та виконання ЦСР, а також нових запитів, які з'являються у зацікавлених сторін (держави, постачальників та інвесторів). З початку свого відкриття банки створювали та регулювали спеціальними засобами, які потрібні для здійснення програм ОСВ, що є посередником між державною областю та інвесторами у проведенні оцінки. Але банківська область може у майбутньому надавати підтримку у досягненні ЦСР ООН за

допомогою створення стабільних стратегій як фрагмента багатого процесу та співпраці з державними та недержавними суб'єктами.

Такі банки, як BNP Paribas, ABN AMRO, UBS або Deutsche Bank стали випускати власні ОСВ. Але на сьогоднішній день банківська область має можливість просунути далі, не лише регулюючи або фінансуючи ОСВ, але і надаючи їх різним корпоративним інвесторам, які шукають способи отримувати не пов'язану з ринком прибуток, у тому числі виконуючи та роблячи відкритою свою політику стосовно ОСВ. Крім іншого, ОСВ можуть пропонуватися тим інвесторам, які позиціонують себе як благодійні інвестори та намагаються підвищити показник обороту своїх фінансових ресурсів, які націлені на благодійну діяльність та для роздрібних інвесторів. Імплементування нових типів фінансових інструментів в Україні стає дуже важливим, зокрема у знаходженні нових типів фінансування програм сталого розвитку для покращення соціальної та екологічної відповідальності. Необхідно звернути увагу на те, що на даний момент у Україні немає досвіду використання фінансових інструментів, що вивчаються, і до того ж інвестори все ще не можуть їх застосовувати, щоб оцінювати свою можливу рентабельність інвестицій, навіть якщо товар чи концепція вважаються проектними. Але цей продукт став популярним у найбільш розвинених країн і закріпився на ринку. Сучасний стан корпоративної соціальної відповідальності організацій у межах соціально-екологічних програм в Україні перебуває на початковому етапі [34].

Класифікація зелених облігацій у залежності від грошових потоків [34]:

- 1) стандартні облігації: кошти надходять на зелені цілі: стандартний борговий інструмент із правом вимоги до емітенту;
- 2) зелені облігації, що підтверджуються доходами - боргові зобов'язання без права регресу до емітенту, де кредитний ризик прив'язаний до грошових надходжень, що є предметом забезпечення за рахунок прибутку, премій, податків тощо;

3) проектні зелені облигації – облигації з/без права регресу до емітенту, і надіслані фінансування однієї чи кількох зелених програм, якими інвестор несе прямий кредитний ризик;

4) сек'юритизовані зелені облигації - боргові цінні папери, які забезпечені одним або декількома проектами, що включають облигації, цінні папери, забезпечені активами, цінні папери, забезпечені іпотекою. (Табл. 1.9).

Таблиця 1.9

Класифікація зелених облигацій за сферою фінансування

«Блакитні» облигації - облигації, які фінансують програми у сфері рибного господарства та збереження водних екосистем.
Лісові облигації – облигації, які фінансують програми, що стосуються лісовідновлення.
Соціальні облигації – облигації, які фінансують соціальні програми (наприклад, отримання недорогого житла для людей із невеликими фінансовими коштами).
Облигації на захист дикої природи – облигації, які фінансують програми захисту біологічних видів.
Облигації на захист навколишнього середовища – облигації, які фінансують до інфраструктурних програм зеленої дренажної системи та заходів реагування на зміни клімату.

На сьогоднішній день є достатньо коротко- та довгострокових «зелених» програм. Вони є потенційними кандидатами на фінансування ринку облигацій.

Існує кілька прикладів – програми з пом'якшення клімату, які відповідають вимогам придатності зелених облигацій і тому можуть розраховувати на підтримку програми СБ (Світовий банк).

Приклади Програм, які відповідають вимогам СБ для випуску зелених облигацій:

Програми щодо пом'якшення наслідків зміни клімату [31]:

1) Розміщення сонячних та вітряних установок;

2) Фінансування нових технологій, які перешкоджають викиду забруднюючих речовин;

3) Відновлення електростанцій та трансмісійних споруд для того, щоб знизити викиди забруднюючих речовин;

4) Збільшення ефективності перевезень, у тому числі перехід на альтернативні види палива;

5) Розподіл відходів (викиди метану) та будівництво енергоефективних будівель;

6) Зниження викидів вуглецю за допомогою лісовідновлення та протидії вирубці лісів.

У зелених облігацій є список переваг у реалізації зелених програм:

1) додаткове джерело зеленого фінансування нарівні з банківським кредитуванням та фінансуванням власного капіталу;

2) довгострокове фінансування зелених програм, зокрема у країнах, у яких попит на інвестиції досить високий, але пропозиція довгострокових банківських кредитів є обмеженою;

3) можливість емітентам управляти прибутком від облігацій у зелені програми, що значно підвищує їхню репутацію;

4) покращення процесу управління екологічними ризиками емітентів за рахунок їхньої приналежності до розкриття зеленої інформації;

5) наявність класу зелених активів для інвесторів та можливостей для інвесторів облігацій працювати з емітентами з питань стабільності.

Головні перешкоди на шляху розвитку та розширення зелених облігацій, це:

1) Низький рівень розуміння інвесторів позитивних сторін зелених облігацій та міжнародної практики застосування цього фінансового інструменту. Недостатнє розуміння існуючих міжнародних практик та непоінформованість політиків, регуляторів, потенційних емітентів облігацій та інвесторів потенційних переваг ринку зелених облігацій.

2) Відсутність локальних аспектів зелених облігацій. У країнах, в яких рахунок операцій з капіталом частково відкритий, на локальних ринках зелені облігації будуть приносити переважно локальні інвестори і в локальній валюті. Ще одним мінусом є те, що немає чітких вимог щодо надання інформації про зелені облігації.

3) Витрати контролю вимог зеленої облігації. Аналіз статусу зеленої облігації та моніторинг застосування доходу емітентами на зелені цілі відбувається в основному постачальниками «другої думки» або «третьою стороною». На певних ринках існує перешкода для невеликих емітентів у вигляді завищеної вартості придбання гарантії другої думки або третьої сторони. До того ж високі витрати на управління умовами з надання інформації. Таке може статися на ринках, що розвиваються, хоча витрати можуть ставати менше за рахунок збільшення масштабів і зростання рівня обізнаності.

4) Невелика кількість рейтингів, індексів та лістингу зелених облігацій. Зелені рейтинги, коли оцінюють екологічні переваги від застосування надходжень облігацій, можуть зменшити витрати на фінансування зелених облігацій. Індeksi допомагають ідентифікації та оцінці зелених облігацій високої якості. Це означає, що вони можуть сприяти зниженню витрат на фінансування. Розміщення на біржах зелених облігацій - ефективний спосіб підвищення їх попиту.

5) Проблеми входу міжнародних інвесторів на локальні ринки. Навіть великі світові зелені інвестори можуть мати труднощі з доступом до локальних ринків. Основна проблема полягає у відмінності у поняттях зелених облігацій та вимогах до надання інформації на окремих ринках. Ця відмінність може підвищити трансакційні витрати, оскільки облігації, які вважаються зеленими одному з ринків, що неспроможні вважатися такими лідируючим іноземним інвестором. Крім того, рішення на певних ринках вимагають уваги у таких питаннях, як управління капіталом та відсутність інструментів хеджування

валютних операцій, які заважають іноземному інвестуванню у великий спектр класів активів.

б) Нестача національних зелених інвесторів. На певних локальних ринках у зелені облігації інвестують переважно національні інвестори. Якщо існують великі зелені інституційні інвестори, які мають досвід інвестування в зелені активи - значить буде забезпечений достатній попит. Але через недостатнє розголошення інституційними інвесторами практик інтеграції ESG-факторів у свої інвестиційні практики та відсутність можливості зробити оцінку та аналіз екологічних витрат/прибутку від реалізації ними інвестицій, для певних інвесторів не має жодного значення, в які галузі надходитимуть інвестиції – в зелені або брудні [27].

У цілому нині розвиток зеленого інвестування можливе за дотримання таких вимог [27]:

1) об'єднання цілей екологічної та економічної політики, створення політики стратегічного зеленого інвестування задля досягнення глобальних ЦСР і виконання умов Паризького угоди;

2) майбутнього створення, поліпшення та запровадження принципів зеленого інвестування з різних фінансових інструментів та аналізу прогресу на зеленому ринку капіталів;

3) створення/збільшення майданчиків розвитку внутрішніх ініціатив зеленого фінансування;

4) зростання місцевих ринків «зелених» облігацій та «зеленого» кредитування, у тому числі створення та запровадження ефективних інструментів та методів впровадження прямих іноземних інвестицій;

5) обміну вміннями, навичками та досвідом про практику застосування різних фінансових інструментів для того, щоб зріс потенціал учасників ринку;

6) оцінки та аналізу здійснення зеленого фінансування за допомогою введення системи індикаторів зеленого фінансування.

РОЗДІЛ 2 ГЛОБАЛЬНІ ТРЕНДИ ЗЕЛЕНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

2.1 Глобальні тренди інвестування у кліматичні заходи

Зміни клімату найближчим часом можуть дуже сильно вплинути на глобальну економіку в негативному сенсі: підвищуватиметься рівень температури і спричинені через це фізичні ризики матимуть різноманітні наслідки для ринку. Наприклад, зменшення виробництва у кліматично чутливих галузях (сільське та лісове господарство, нерухомість, туризм тощо).

Неринкові наслідки можуть очікуватися такі: негативна зміна екосистеми, погіршення стану здоров'я населення, зниження водних ресурсів тощо, у тому числі невизначений потенційні збитки від екстремальних можливих сценаріїв глобального потепління. Все це може погіршити існуючу нестабільність, створюючи при цьому або збільшуючи нестачу продовольчих товарів, води, енергетичних ресурсів, що, швидше за все, призведе до серйозного міграційного тиску та погіршить внутрішні суперечності з економічними наслідками в більшості країн світу [25].

Обсяги виробництва можуть значно зменшитись через екстремальні погодні умови. Все частіше трапляються стихійні лиха можуть негативно впливати на платіжний баланс і знецінювати валюту. Зміна клімату здатна негативно позначитися на боргової стороні країни у середньо- та довгостроковій перспективі (змінюючи можливість держави здійснювати виплати за боргами), оскільки може нівелювати потенціал довгострокового зростання. Фіскальний тиск через адаптацію до змін клімату зі значною часткою ймовірності збільшиться. Через це поступово всі країни збираються покращити свою стійкість і здатність адаптуватися до зміни клімату. Наслідком цього став процес створення та запровадження країнами Національних планів з адаптації (План) згідно з Паризькою угодою. Виконання цих планів знижує вразливість країн до зміни клімату та допомагає перетворити адаптаційні процеси на планування національного зростання.

Фінансування на підтримку покращення клімату займає одне з головних місць світового порядку денного. Розвинені країни перевели великі обсяги фінансування на підтримку кліматичних заходів у межах прийнятих ними умов згідно з РКЗК ООН (Рамкова конвенція ООН про зміну клімату). Але сьогодні обсяги фінансування, як і раніше, недостатні для того, щоб захистити населення та забезпечити необхідну підтримку заходів щодо адаптації.

Для того, щоб були задоволені зростаючі потреби країн у придбанні потрібних фінансів, необхідно провести чимало роботи щодо отримання дозволу до існуючих фінансових джерел, пошуку нових методів фінансування та роботи з національними та місцевими планами розвитку та бюджетами. Менш розвинені країни мають проблему мобілізації фінансових ресурсів, які потрібні для зниження наслідків кліматичних змін, а також адаптації до них: для будівництва сонячних електростанцій та вітрогенераторів, для розробки технічного переобладнання промислових організацій та енергомодернізації будівель, відновлення лісових масивів, покращення програм захисту від, природоохоронних територій та ін. [24].

Ці серйозні проблеми були підняті на Конференції ООН з питань клімату, і більшість країн-учасниць моментально погодилися з тим, що потрібна спільна мобілізація до 2020 року розвитку. Архітектура світового кліматичного фінансування не така проста і постійно зростає. Крім цього, відсутні загальні правила його обліку. А великий спектр механізмів фінансування кліматичних процесів тільки збільшує неточності в рахунок фінансових потоків.

Найрозкритішою і найточнішою щодо потоків кліматичних фінансів є статистика аналітичного центру «Ініціатива кліматичної політики». Щорічне кліматичне фінансування за довгий час уперше перевищило кордон півтрильйона доларів США. Щорічні потоки досягли \$579 млрд, що на \$116 млрд (25%) вище, ніж за 2015-2016 роки (рис. 2.1) [29].

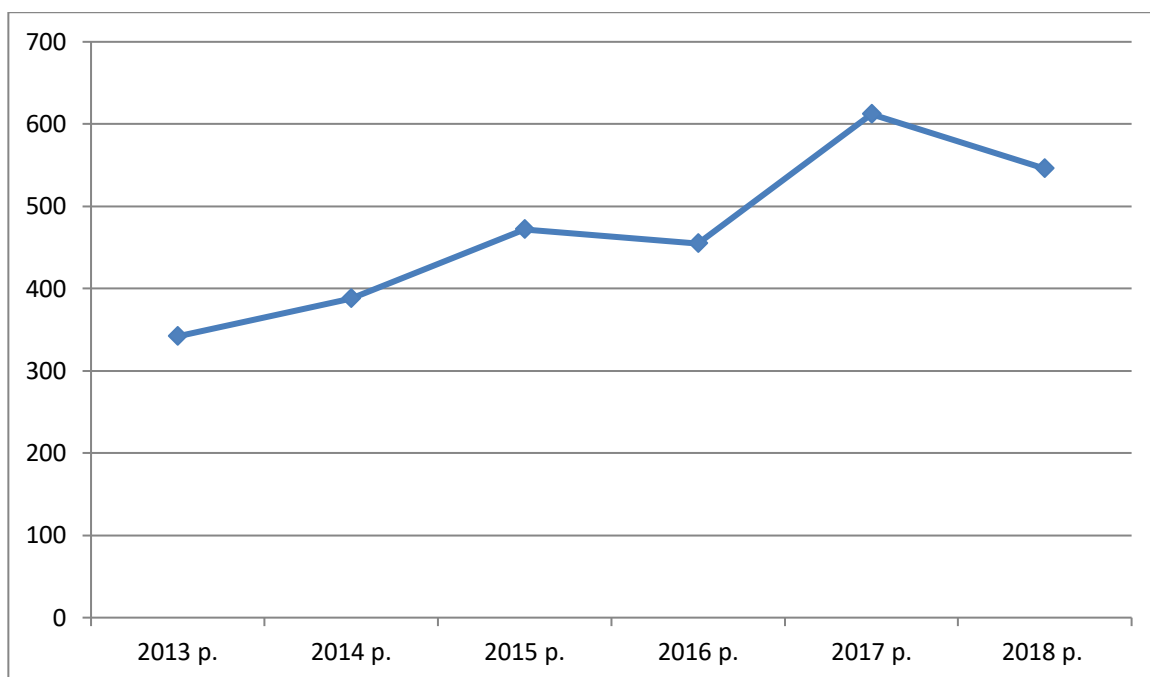

Рис. 2.1 Глобальні потоки кліматичних фінансів, млрд дол. [29]

Основна причина, через яку це сталося – збільшення генеруючих потужностей відновлюваної енергетики в Китаї, США та Індії, крім цього – посилення обов'язків громадян щодо відповідного застосування земель та введення заходів енергоефективності. Але незважаючи на це, у 2018 р. було зниження фінансування – на 11%, до \$546 млрд фінансування низьковуглецевого транспорту.

Розвиток кліматичного фінансування торкнувся практично всіх частин світу, крім країн Західної Європи, Японії, Південної Кореї та Ізраїлю. Країни, які не перебувають у ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку), пропонували програми на суму \$356 млрд, це більше на 61% порівняно з періодом 2015-2016 років. (Потоки сягали \$270 млрд). Країни Східної Азії та басейну Тихого океану є найбільшими місцевими інвесторами кліматичного фінансування. Їхній обсяг фінансування підвищився з \$180 млрд у період 2018-2019 рр. до \$238 млрд у період 2019-2020 років. Країни, які вважаються донорами, є реципієнтами основної частини кліматичних фінансів (76% всього обсягу) (табл. 2.1) [22].

Таблиця 2.1

Глобальні потоки кліматичних фінансів за регіонами світу [22]

Регіон	2019 р.	2020 р.	Усереднено
ОЕСР	211	234	223
Країни Західної Європи	104	108	106
Країни Америки	80	106	93
Японія, Південна Корея, Ізраїль	15	10	13
Інші країни Океанії	12	10	11
Країни, що не входять до ОЕСР	400	312	356
Країни Східної Азії та басейну Тихого океану	294	183	238
Країни Південної Азії	30	31	30
Країни Латинської Америки та Карибського басейну	26	31	28
Країни Субекваторіальної Африки	15	23	19
Країни Центральної Азії та Східної Європи	10	8	14
Країни Близького Сходу та Північної Африки	14	14	14
Міжрегіональні потоки	12	13	12
Загалом	612	546	579

Боротьба зі зміною клімату здійснюється через зниження (дії людини, що перешкоджають джерелам викидів забруднюючих речовин та допомагають їх більшому поглинанню) та адаптації до цих змін. Фінансування програм зменшення наслідків зміни клімату націлене на зниження викидів забруднюючих речовин або їх видалення з атмосфери або океану для того, щоб зупинити процес потепління та стабілізувати клімат на тривалий термін.

Щоб убезпечити навколишнє середовище потрібно вибрати необхідний рівень зменшення наслідків, потім використовувати адаптаційні заходи, для того, щоб впоратися з рештою збитків, які можуть бути завдані кліматичними

змінами. Фінансування адаптаційних програм звертає увагу на зниження ризику та шкоди, які безпосередньо пов'язані з кліматом як для людини, так і для природи. Крім цього, фінансування може направлятися в проекти та програми, які включають зниження та адаптацію.

У глобальних масштабах інтенсивно зросли фінансові потоки, спрямовані на утримання викидів забруднюючих речовин, досягли 93% сумарних кліматичних фінансів (\$537 млрд). Частину інвестицій було переведено на підтримку країн до адаптації до наслідків зміни клімату. Однакове фінансування заходів і зниження, і з адаптації у період щодо зросло – до 2,1% загальних кліматичних потоків [26].

Фінансування заходів щодо зниження наслідків зміни клімату. Сектори, в які були спрямовані потоки кліматичного фінансування: виробництво енергії з ВДЕ – 63% всього обсягу фінансування заходів щодо зниження наслідків, низькоемісійний транспорт – 26% та програми з енергоефективності – 6%. Виробництво відновлюваної енергії, як і раніше, вважається найбільшою областю кліматичного фінансування. Але нещодавно єдиний обсяг фінансування цієї галузі знизився. Основною причиною є зменшення витрат на технології відновлюваної енергії, зупинення інвестування Китаєм сонячної енергії та зниження зростання вітрових потужностей у різних сферах світу.

Низькоемісійний транспорт є другою областю за розмірами одержання коштів – \$140 млрд щороку. Ця область стає більш інтенсивно зростаючою та розвивається з областей кліматичного фінансування. Цей значний розвиток зумовлений підвищенням інвестицій у залізничний транспорт і до всього іншого, що зріс попитом на електромобілі.

Адаптація є реакцією у відповідь на змінне середовище. Завдяки цьому можна почати адаптуватися, перш ніж фактичні зміни клімату трапляться. Адаптація містить досить сильні заходи політики, наприклад, будівництво греблі, вирощування нових сортів сільськогосподарських культур та ін.

Приклади адаптації: ефективно застосування копалин видів палива при промислових процесах; заміна електростанцій, які використовують вугілля та

природний газ при роботі, СЕС (Сонячна електростанція) та ВЕС (Вітрова електростанція), лісовідновлення, відновлення водних ресурсів тощо. Витрати на процеси адаптації до змін клімату та збільшення стійкості все зростають. Відповідно до даних ЮНЕП (Програма ООН з навколишнього середовища), витрати на адаптаційні процеси до змін клімату в країнах, що розвиваються, можуть становити до 2050 р. від \$280 млрд до \$500 млрд на рік [29].

Фінансування заходів щодо адаптації останнім часом зросло на 35% – до \$30 млрд. За останні два роки планування фінансів було більш врівноваженим та збалансованим по областях. Хоча програми, що стосуються управління водними ресурсами, отримують більшу частину фінансування. Підвищення фінансування заходів з адаптації говорить про важливість ролі зміни клімату та необхідності вирішення проблем, що виникають. Але фінансування адаптаційних заходів все ж таки сильно відстає від потрібного рівня фінансування \$80-120 млрд. Заходи щодо адаптації отримують фінансування переважно з державних бюджетів.

Державне фінансування було досить збалансовано розплановане за трьома областями – управління водними ресурсами та стічними водами (32%), сільське господарство та землекористування (24%), управління ризиками стихійних лих (22%). Приватні інвестиції утворюють основну частку загального обсягу кліматичних фінансів близько 56%. У 2019-2020 роках приватне фінансування становило \$326 млрд на рік. Із сумарного обсягу приватних інвестицій 85% було направлено до області відновлюваної енергетики, а 14% – до низькоемісійного транспорту [29].

Корпорації, як і раніше, займають важливі позиції у фінансуванні кліматичних процесів. Обсяг їхнього фінансування зріс на 51%. Підвищення приватного фінансування здійснюється з подачі домогосподарств, у тому числі через попит на екологічні товари та послуги. Швидше за все, це говорить про більшої поінформованості та більш доступних альтернатив в галузях енергетики та транспорту.

З державних інвесторів найголовнішими у творі кліматичних інвестицій є державні організації, різнобічні кліматичні фонди, інститути розвитку та МББ (Міжнародні багатосторонні банки). У середньому на рік державне фінансування кліматичних заходів у 2019-2020 роках. досягло \$253 млрд (44% усієї фінансової допомоги кліматичним заходам). Достатньо великих сум державного фінансування відправлено на заходи з адаптації та міжобласні проекти. Фінансування урядами підвищилося вдвічі - до \$37 млрд. Широкий обсяг даних вніс інвестиції у створення електромобілів, крім цього в облігації, які випущені місцевими та муніципальними урядами.

Також рівень фінансування у програми зі зниження та адаптації збільшили МББ. У 2020 р. МББ здійснили фінансування програм з адаптації майже \$13 млрд, у тому числі \$12,2 млрд було переведено зі своїх рахунків МББ, \$774 млн – із зовнішніх ресурсів, якими керує МББ (рис. 2.2) [28].

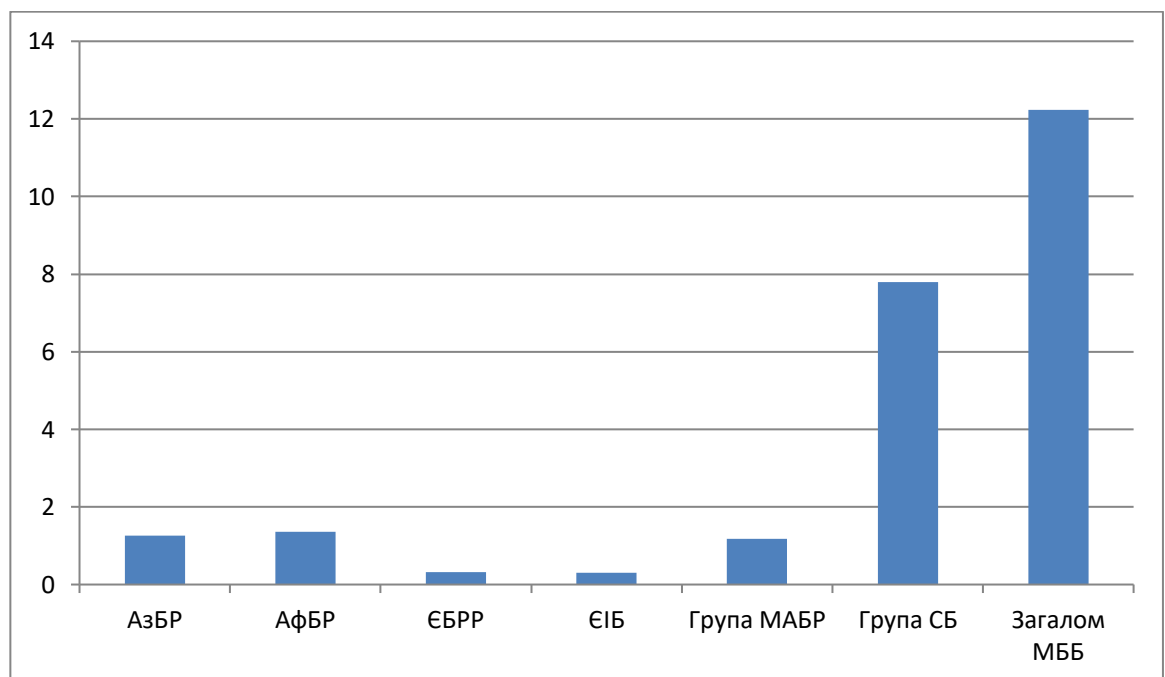

Рис. 2.2 Розподіл фінансів на адаптаційні заходи МББ, млрд дол. [28]

Фінансування МББ (Міжнародні багатосторонні банки) програм зі зниження кліматичних змін у 2021 р. склало \$30,165 млрд, \$28,068 млрд - особисті кошти МББ, а \$2,077 млрд – зовнішні ресурси, якими керує МББ. Більшість кліматичних програм були пропоновані способом боргових

зобов'язань, на які виділяється \$380 млрд, або 66% всього обсягу фінансування. Фінансування коштів, які перебувають на балансі компаній та державних структур щодо боргових зобов'язань, містило 22% всього капіталу (або \$125 млрд) (рис. 2.3) [28].

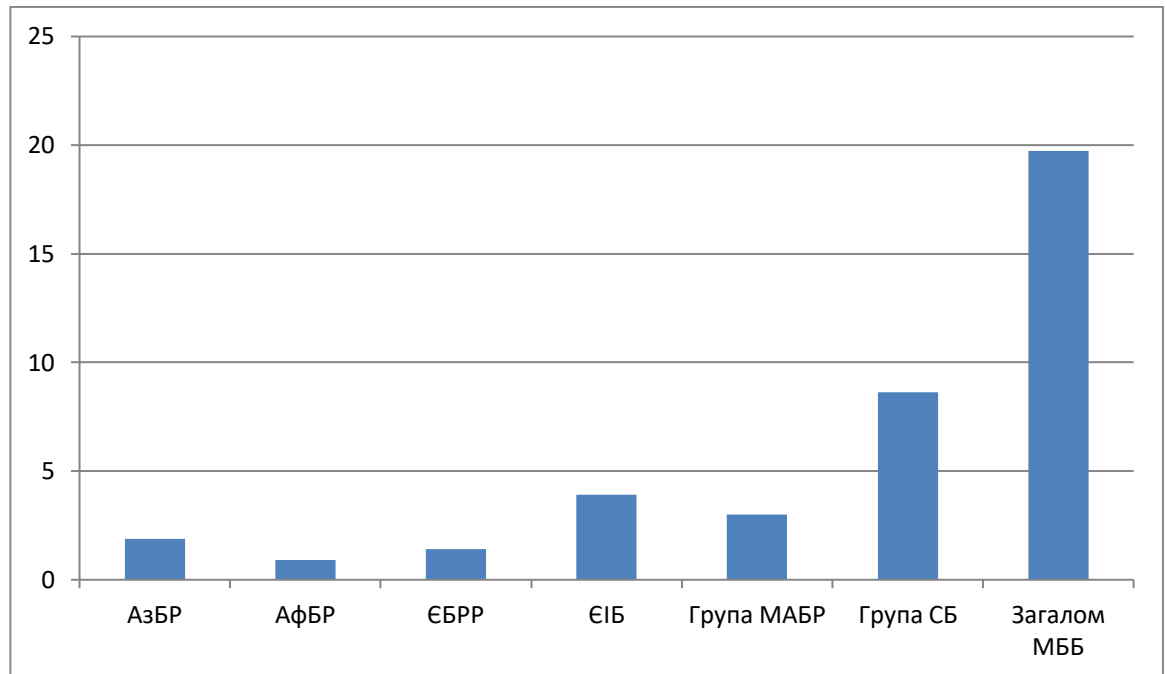

Рис. 2.3 Розподіл фінансів на заходи з пом'якшення МББ, млрд дол. [28]

Фінансування за рахунок особистого капіталу на програмному рівні (26% всього капіталу) зросло (порівняно з 2018-2019 рр.) на \$5 млрд – до \$44 млрд за період 2020-2021 рр. (рис. 2.4, рис. 2.5, табл. 2.2) [23].

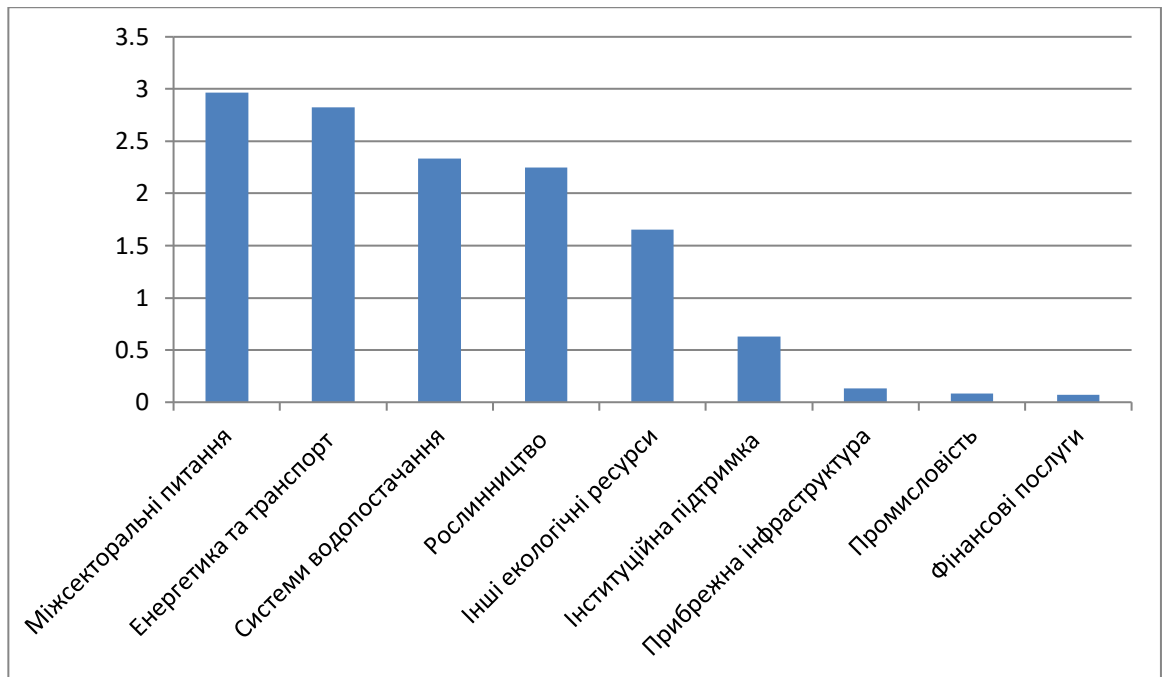

Рис. 2.4 Розподіл фінансів на адаптаційні заходи МББ, млрд дол. [23]

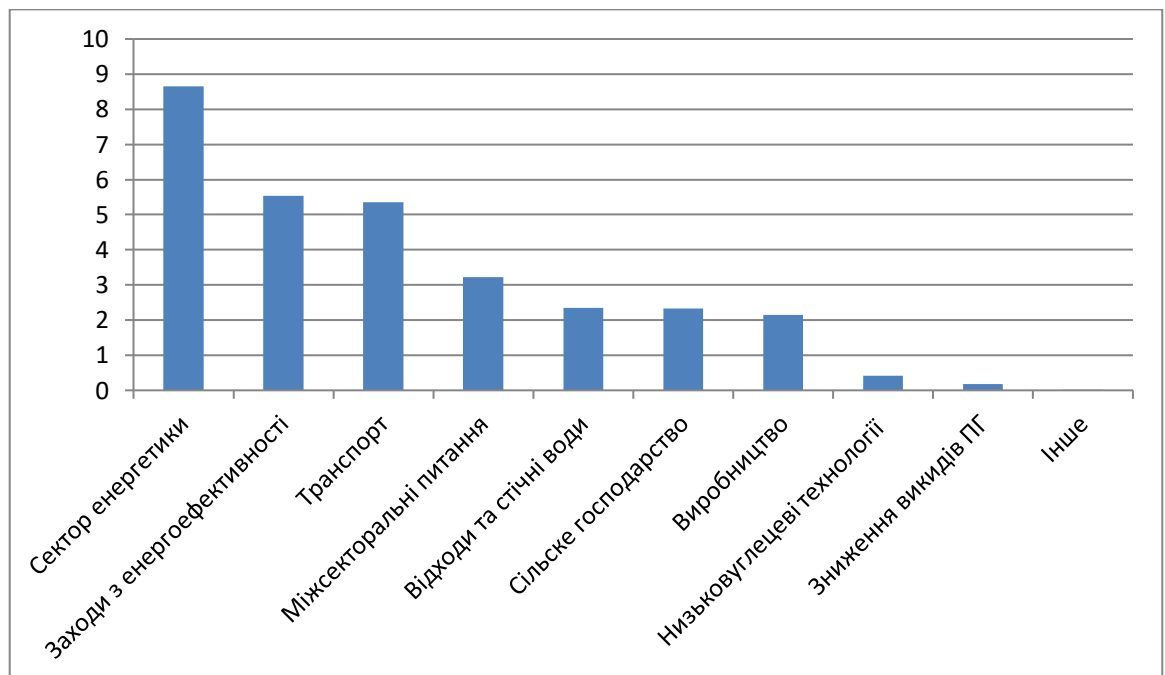

Рис. 2.5 Розподіл фінансів на заходи з пом'якшення МББ, млрд дол. [23]

Таблиця 2.2

Розподіл кліматичних фінансів [20]

Інструмент	2019 р.	2020 р.	Усереднено
Фінансування з коштів, які знаходяться в частині боргових зобов'язань	95	92	93

Фінансування з коштів, які знаходяться в частині акціонерного капіталу	118	132	125
Грантова допомога	25	33	29
Заборгованість за низьковартісними проектами	50	78	64
Випуск акцій, пов'язаний з проектом	50	37	44
Заборгованість за ринковим курсом	272	173	223
Нерозподілені потоки	1	1	1
Загалом	612	546	579

Кліматичне фінансування, доступне у формі заборгованості за програмами низької вартості, загалом досягло \$64 млрд, 98% з яких забезпечили державні організації. Крім того, державні організації забезпечили протягом аналізованого часу у форматі заборгованості за ринковим курсом. Цей індикатор показує витіснення приватних фінансів, це викликає занепокоєння, зокрема на ринках, де є надійні приватні бізнес-моделі, наприклад, масштабні програми з відновлюваної енергії.

Грантова допомога поступово збільшується, оскільки державні суб'єкти націлені на те, щоб створити комфортне середовище та проводити демонстраційні програми для сталого інвестування у різних галузях. Щороку фінансування за допомогою грантів досягало \$29 млрд (5% усіх кліматичних фінансів) у період 2019-2020 рр., порівняно з \$18 млрд (4%) у 2017-2018 рр. та \$13 млрд у 2015-2016 роках [30].

Тенденції останнім часом показують зростання кліматичного фінансування, але його обсяги, як і раніше, малі для повної, цілої та всеосяжної боротьби зі зміною клімату. Поширена позитивна думка, що розвиток фінансування продовжиться, у тому числі через стійке зниження витрат на створення чистої енергії та дотримання умов Паризької угоди. Моніторинг зеленого інвестування в різних галузях показує, що багато країн, а також приватні інвестори стурбовані питаннями захисту навколишнього середовища

та належності до принципів інклюзивного сталого розвитку глобальної економіки.

Інвестиційний прогрес потребує нових «трансформаційних» пропозицій для розподілу інвестиційних потоків у зелені галузі економіки. Виходячи з цих тенденцій, можна виділити певні можливості, які допомагатимуть більшій мобілізації зелених інвестицій у кліматично стійку інфраструктуру [27].

1) Уряди країн мають рухатись шляхом сталого розвитку, виконуючи національні кліматичні встановлені плани, підвищуючи фінансування на здійснення цих планів. Уряд має особливий привілей підвищувати зелене фінансування способом точного коригування мандатів національних організацій та банків розвитку, включаючи при цьому зобов'язання, виділені Паризькою угодою та ЦСР. Щоб допомогти зеленому розвитку, регулятори можуть додавати питання клімату під час створення чи доповнення нормативно-правової бази. Державним фінансовим організаціям необхідно звернути увагу на ефективність вкладених зелених інвестицій для максимального збільшення доходу за вкладеними інвестиціями.

2) Країни та приватні інвестори повинні розподілити та спрямувати свої сили в галузі майбутнього зростання фінансів у сфері, що знаходяться за межами відновлюваної енергетики. Щоб перейти до зеленої економіки, яка буде стійкою до клімату, потрібно підвищити інвестиції також і в інші сфери. Крім іншого, озеленення економіки потребує підвищення фінансування на вивчення та створення нових чистих технологій.

3) Майбутнє фінансування і урядами, і приватними інвесторами має здійснюватися відповідно до умов Паризької угоди та глобальних ЦСР. Для державних фінансових організацій це означає, що потрібна глибша взаємодія з урядами, більше джерел інвестування, організація переоцінки методів регулювання ризиками. Приватним інвесторам необхідно здійснювати програми з розрахунків, відкриття, регулювання та зниження кліматичних ризиків та переведення капіталу від вуглецевої діяльності у стійкі сфери

економіки. Потрібно продовжувати розвивати тенденції до зменшення інвестицій у нові потужності, які використовують для роботи види палива [37].

2.2 Інвестиції у низьковуглецеву інфраструктуру та зелені технології

Зелені інвестиції мають велике значення як через розв'язання актуальних проблем енергозбереження та забезпечення енергетичної безпеки держави. Вони з економічного боку допомагають зменшенню рівня енергоємності ВВП (Валовий внутрішній продукт), збільшують ефективність створення товарів та послуг; з соціальної сторони – збільшують рівень прибутку та життя населення, підвищують кількість робочих місць; з екологічного боку – допомагають зменшити антропогенне навантаження на довкілля, знижують інтенсивність викидів забруднюючих речовин, збільшують якість ресурсоспоживання; з політичного боку – зводять до мінімуму закупівлю енергоносіїв за кордоном.

Перехід до стійкого, низьковуглецевого, стійкого до змін клімату розвитку – мета економічної політики більшості країн світу на найближчий час, а також інвестиції в низьковуглецеву інфраструктуру та програми зі зниження та адаптації до змін клімату – найважливіші інструменти для досягнення та наближення цієї мети. Створення низьковуглецевої інфраструктури передбачає введення нових та відновлення старих енергетичних та транспортних об'єктів. Метою чого є значне зниження викидів забруднюючих речовин. Ці системи (інфраструктура та суспільство) більш адаптовані до екстремальних погодних умов.

Низьковуглецева інфраструктура - це як об'єкти, які створені з екологічно чистих матеріалів, так і системи фізичної інфраструктури, які сприяють розвитку зеленого зростання. Низьковуглецева інфраструктура відноситься до програм, що знижують викиди забруднюючих речовин або сприяють адаптації до зміни клімату. Певні інвестиції можуть сприяти і адаптації, і зниження змін

клімату. У будівництві висока ізоляція або допомагає економити енергію, або підвищує стійкість будинків до екстремальних температур або коротких втрат енергопостачання [4].

Також певні програми адаптації небажані для зниження: припустимо, звичайні кондиціонери дозволяють будівлям працювати під час теплого сезону, але найчастіше створюють значні обсяги викидів. Опріснення води має особливе значення для регіонів, де бракує ресурсів, але, щоб здійснити процес опріснення, потрібно досить велике споживання електроенергії. Створення традиційної інфраструктури не є дешевим.

Модернізація інфраструктури в майбутньому може вплинути на підвищення інвестиційних витрат на відміну від варіанта, якби її спочатку було створено з урахуванням аспекту кліматичних змін. Таким чином, зелені інвестиції в інфраструктуру можуть вирушати у відтворення фізичної інфраструктури, на будівництво/розширення нової, в область послуг. Фахівці МВФ (Міжнародний валютний фонд) виділили основні напрямки зелених інвестицій: низькоемісійне енергопостачання (ВДЕ, біопаливо та ядерна енергія); енергоефективні програми (в галузі енергопостачання та споживання); уловлювання вуглецю (розширення площ для лісів та запровадження нових технологій сільського господарства) [1].

До цього списку фахівці ОЕСР включають інвестиції у стійке сільське господарство, регулювання відходами та очищення стічних вод, відповідний контроль за парканом прісних поверхневих та підземних вод.

1) Низькоемісійне енергопостачання. Зелені інвестиції переводять увагу з поставок виробленої енергії з копалин видів палива на менш шкідливі та забруднюючі джерела енергії (енергія вітру, сонця, води та біопалива). Зелені інвестиції включають не тільки нові (що розвиваються) екологічні та енергозберігаючі технології (ВЕС і СЕС), а й укоренені – ядерні та гідроенергетичні.

2) Енергоефективність. Зелені інвестиції містять технології, які допомагають знизити рівень споживання енергетичних ресурсів, які необхідні створення товарів та послуг.

У галузі виробництва електроенергії це новий етап від суб- до надкритичного вугілля, а в галузі її поширення та розподілу – застосування більш ефективних – електромереж; у транспортній галузі – застосування більш економних автомобілів та електромобілів; у промисловості – ефективне застосування обладнання, що зберігає енергію та покращення системи управління відходами; у будівництві – покращення систем ізоляції та охолодження.

3) Уловлювання вуглецю. Вирубубання лісів займає друге місце за розмірами викидів вуглецю у світі, що становить 20% від усього обсягу викидів. Уповільнення вирубування лісів, лісовідновлення та поглинання вуглецю у ґрунтах через нові сільськогосподарські практики – дуже важливі етапи для зниження викидів вуглецю [8].

Таблиця 2.3

Основні напрями вкладення зелених інвестицій [8]

	Напрями	Галузі та підгалузі
Фактори постачання	Низькоемісійне енергопостачання	Низькоемісійне енергопостачання: - ядерна енергетика - відновлювана енергетика
		Біопаливо, біомаса, сонячна і геотермальна енергія для опалення
	Уловлювання вуглецю	Впровадження нових технологій сільського господарства
Фактори попиту	Енергоефективність у областях енергоспоживання	Домогосподарства, обласьб послуг, транспорт та ін.

Поєднання попиту та пропозиції	Енергоефективність у області електроенергетики
--------------------------------	--

Методи зниження наслідків у цих сферах залежить від фізичної праці, від розмірів інвестицій (у програми лісовідновлення: у відновлення плантацій для розведення саджанців дерев або рослин).

Озеленення світового економічного зростання – це практично єдиний вихід для задоволення потреб населення, яке збільшується швидкими темпами (відповідно до даних ООН, чисельність населення до 2050 р. становитиме 9,7 млрд осіб), підвищення їх рівня життя, стимулювання зростання при одноразовому зменшенні викидів забруднюючих речовин та підвищення продуктивності природних ресурсів. Деякі компанії та аналітичні агентства займаються інтенсивною роботою, оцінюючи інвестиційні потреби, щоб досягти цієї мети та визначити потреби у фінансуванні. Інвестиційним вимогам, які взаємопов'язані з ЦСР, вперше дав оцінку ЮНКТАД у Доповіді про світові інвестиції за 2014 р.

У цій доповіді викладено оцінку інвестиційних потреб 10 областей, які включають 17 ЦСР: базову інфраструктуру (залізниці та порти, електростанції, телекомунікації) каналізація); продовольчу безпеку; зниження та адаптація до зміни клімату; здоров'я та освіта.

Висновки ЮНКТАД [3]:

1) обсяг додаткових інвестицій для досягнення ЦСР тільки країнами, що розвиваються, містить \$2,5 трлн на рік, але має потенціал вирости до \$3,9 трлн, тоді як на світовому рівні єдині інвестиційні потреби містять від \$5 до \$7 трлн на рік;

2) виросла потреба у певних інвестиціях, що містить міжнародні інвестиційні потоки, які додають до державних інвестицій зменшення поділу;

3) невідкладне запровадження пропозицій щодо мобілізації та розподілу приватних інвестицій у ЦСР.

Оцінки різні, і на сьогоднішній день є ряд детермінант, що мають значний вплив на потоки зелених інвестицій: їх націленість (області), обсяги, масштаби та терміни вкладення (середньо- або довгострокові);

4) Економічний рівень країни та доходів населення. Економічна активна діяльність країни збільшує попит на енергетичні ресурси та інвестиції у зростання енергетичної галузі.

Зі збільшенням доходів ВВП на душу населення до конкретної межі, обсяг забруднень на душу населення також збільшується, та був зменшується. Але найбільш високі етапи економічного розвитку, кардинальні зміни в галузях промислового виробництва та послуг, міжнародний перерозподіл виробництв, збільшення екологічної усвідомленості та підвищення прихильності екологічних норм та стандартів готують до підвищення витрат на екологічні завдання та поступального відновлення навколишнього середовища.

5) Технологічний прогрес та інновації. Завдяки інноваціям здійснюється інвестиційне збільшення. Інвестиції нові чисті технології залежать від технологічного рівня країни/сфери.

6) Населення. Зростання/зниження чисельності населення може мати вплив на потоки та обсяги зелених інвестицій. Країни, в яких чисельність населення дуже інтенсивно зростає, потребують певних додаткових потреб в енергетичних ресурсах, які вимагають інвестування у ВДЕ, зокрема, коли викопні види палива перебувають у нестачі або досить дорогі чи коли ВДЕ численні. Крім того, країни мають можливість заохотити інвестиції в зелені технології для зниження викидів забруднюючих речовин, які пов'язані з виробництвом.

7) Процентні ставки. Високі відсоткові ставки є відображенням недостатнього фінансування та, як наслідок, знижують рівень інвестицій.

8) Витрати викопні види палива. Велика вартість викопних видів палива допомагає спрямовувати зелені інвестиції через низьку ціну на електроенергію, вироблену з ВДЕ.

9) Витрати початку зеленого бізнесу. Попит на інвестиції залежить від їхньої початкової ціни та майбутніми витратами, зокрема: на початок бізнесу, заробітну плату та ін.

10) Державна політика стимулювання зелених інвестицій. Державні впровадження допомагають змінити ринкові помилки, які трапляються через зовнішні фактори, і можуть стимулювати таким чином:

а) створення соціально-відповідальної державної політики, надання інституційної та нормативно-правової бази для зростання зеленого фінансування;

б) прямого бюджетного фінансування (субсидування), податкових пільг та інших програм податкової політики;

с) допомоги приватному зеленому фінансуванню через систему гарантій, ДПП (Державно-приватне партнерство), запровадження нових ринкових стандартів та інструментів.

11) Геофізичні умови. Кількість зелених інвестицій залежить від природних умов/ресурсів, наприклад, доступність води та вітру. Перші дослідницькі спостереження обсягів інвестицій у область низьковуглецевої інфраструктури утворилися в 2004 р., але не мали системи та були з деякими протиріччями. Дані дуже обмежені і мало доступні, а їхня невисока якість не дає реалізувати повну оцінку інвестиційних потоків у всіх галузях, що зачіпають ЦСР. Огляд окремих областей показує очевидні ознаки прогресу зеленого інвестування, що необхідне задоволення ЦСР [38].

Для вступу до нового етапу зеленого розвитку потрібні сучасні технології, знання, політика, бізнес-моделі та методи, а також об'єднана суспільна свідомість. Загалом програми у сфері низьковуглецевої інфраструктури інвестори сприймають як найбільш ризиковані порівняно з традиційними інфраструктурними програмами. Фактор сталості робить більш складними питання оцінки співвідношення ризику і доходу, оскільки технології, що застосовуються, найчастіше нові, через це і витрати на початковому етапі більше. Зміна чи переоцінка інвестиційних пріоритетів, а

також перенаправлення стимулів інвестиційної політики можуть допомогти знайти вирішення цієї проблеми.

2.3 Глобальні тренди інвестування в енергію майбутнього

Збільшення рівня енергоефективності, також як і підвищення доступу до енергоносіїв за прийнятною вартістю, їхнє економічне застосування останнім часом продовжують займати актуальні позиції для багатьох країн цивілізованого світу та вважаються центральними у світовій меті зниження викидів забруднюючих речовин.

Загалом концепція енергоефективності сфокусована на товарах, послугах, технологіях та інфраструктурі, які сприяють виробництвам, організаціям та домогосподарствам зменшити споживання енергії, застосовувати чисті джерела енергії або вводити методику та інструменти регулювання для більш ефективного споживання енергії.

Інвестиції в енергоефективність є додатковими витратами на одержання та введення в експлуатацію нового енергоефективного обладнання [6].

В галузі будівництва енергоефективні інвестиції переводяться в нові будівлі або їх відновлення – інвестиції в послуги (проектування, доставка та встановлення) та продукцію (обладнання та матеріали), які покращують енергоефективність.

У транспортній області - це інвестиції, які спрямовуються в основному на проектування легкого та вантажного електротранспорту. В область промислового виробництва інвестиції в енергоефективність спрямовуються як технологія, яка дає можливість зберегти енергетичні ресурси та запровадити розумні системи регулювання енергоносіїв.

Хоча ця сфера відіграє важливу роль для соціально-економічного зростання країн (збільшує рівень конкурентоспроможності національних

організацій, забезпечує відповідний рівень енергетичної та екологічної безпеки), обсяги інвестування в цю сферу все одно набагато нижчі, ніж у сферу ВДЕ. Відповідно до даних звіту МЕА (Міжнародне енергетичне агентство), інвестиції в програми енергоефективності у 2020 р. в галузі промислового виробництва, будівництва та транспорту були досить постійними і досягли \$240 млрд (2019 р.). їх масштаб становив \$239 млрд) (табл. 2.4) [39].

Таблиця 2.4

Глобальні інвестиції в енергоефективність за регіонами/країнами світу,
млрд дол. [39]

Регіон/країна	2019 р.	2020 р.
Північна Америка	48	47
США	44	42
Центральна та Південна Америка	5	7
Бразилія	2	2
Європа	77	76
ЄС	70	70
Африка	6	5
Південна Африка	1	1
Близький Схід	2	2
Євразія	5	5
АТР	97	98
Індія	9	10
Японія	10	9
Китай	60	61
Південно-Східна Азія	3	4
Світ	239	240

На сьогоднішній день існує досить уповільнений прогрес у підсумках інвестування в енергоефективність. 2020 р. – це третій рік поспіль, у якому

інвестування в енергоефективність поменшало. Це сталося через незмінність політики та брак позитивних факторів запровадження нової політики в галузі енергоефективності у певних країнах світу. Але очікується, що інвестиції будуть відновлені найближчим часом і підвищаться через потрібне досягнення ЦСР та зниження фінансування, яке потрібне для програм з енергопостачання (будівництва інфраструктури).

Варто звернути увагу на сценарій глобальної ефективності МЕА. Його здійснення потребує чималих інвестицій: відповідно до Сценарії, середні масштаби інвестицій в енергоефективність можуть підвищитися до \$584 млрд до 2025 р. (табл. 2.5). У 2026-2040 роках - майже до \$ 1,3 трлн [36].

Таблиця 2.5

Інвестиції в енергоефективність за окремими Сценаріями, млрд дол. [36]

	Середньорічні обсяги 2017-2025 рр.	Середньорічні обсяги 2026-2040 рр.	Сукупний обсяг 2017-2040 рр.
Сценарій Нових політик	437	790	15780
Сценарій Глобальної Ефективності	584	1284	24514

На промисловому рівні згідно з Сценарієм Глобальної Ефективності інвестиції в область транспорту мають стати найбільшими через те, що потрібно введення технологій, які дозволяють економити паливе та створювати електротранспорт. Вклад окремо взятої країни та регіону згідно з Сценарієм у єдиний масштаб інвестицій коливається виходячи з області. Наприклад, Китай, відповідальний за 30% інвестицій у промислову область до 2040 р., більшу частину яких слід розподіляти у запровадження економічно та екологічно ефективних теплових насосів і поліпшення ефективності моторних систем у менш енергоємних промислових секторах (рис. 2.6) [18].

Рис. 2.6 Інвестиції в енергоефективність за Сценарієм Глобальної Ефективності, за секторами, % [18]

Європа ж зобов'язана запровадити майже 30% загальних світових інвестицій у галузі будівництва, оскільки потрібне поновлення старого житлового фонду та застосування електричних теплових насосів.

Інвестиції в енергоефективність економічно ефективні: в усіх галузях окупність кожного долара, вкладеного у поліпшення енергоефективності, досягає 300% під час використання продукту чи запровадження послуги. Для транспорту окупність інвестицій сягає 200%, для будівництва – 240%. Ці підрахунки ґрунтуються на зниженні енерговитрат. Але є безліч інших позитивних аспектів програм енергоефективності, багато хто з них приносить хороший додатковий прибуток.

У 2020 р. найбільша частка інвестицій (58%) припала на термомодернізацію будівель (ізоляцію стін, дахів та вікон). Але вперше за довгий час зростання інвестицій в енергоефективність будівель знизилося. У 2020 р. - на 2% - майже до \$139 млрд. Область будівництва має найбільший обсяг інвестицій, але цього все одно не вистачає для того, щоб перейти до сталого розвитку. У цю область постійними були інвестиції в Китаї: досить

великі обсяги інвестицій в енергоефективність спрямовуються в область нерухомості через підвищення стандартів ефективності. Підсумком цього стало те, що витрати на програми ефективного будівництва збільшилися на 33% з 2019 р. до \$27 млрд. у 2020 р.

У Європі малозначний занепад інвестицій взаємопов'язаний зі зниженням порівняно з 2019 р. урядової допомоги програмам з енергоефективності. Інвестиції були постійними у Франції та Великобританії (два найбільші європейські ринки енергоефективності), а в Німеччині інвестиції значно знизилися. Державний бюджет у сфері видачі грантів та позичок на енергоефективне будівництво та відновлення будівель було розглянуто для того, щоб зменшити витрати у 2020 р. Він, як і раніше, є найголовнішим фінансовим джерелом для великого ринку енергоефективних будівель у країні [5].

Частка загальних інвестицій у будівництво, які спрямовуються на програми з енергозбереження та ефективного застосування енергії в будинках у США, знижується і досягає лише 2%. Відносно великими (\$63 млрд) є інвестиції у покращення рівня енергоефективності у транспортній галузі, зокрема створення електромобілів. Через поступове збільшення вартості на електромобілі зростання їх продажу має вплив на загальний обсяг інвестицій в енергоефективність транспорту.

Продажі електромобілів по всьому світу склали практично 2 млн. транспортних засобів у 2019 р. Китай на сьогоднішній день є найбільшим ринком електромобілів. Кількість проданих електромобілів у 2020 р. склала 1,1 млн од., це дорівнює загальній кількості всіх автомобілів, які були продані в Мексиці. Європа та США займають друге та третє місце за розмірами ринку електромобілів з продажами 385 тис. та 360 тис. од. Лідируючі країни в Європі – це Норвегія, Ісландія, Німеччина, Великобританія та Франція. Інтенсивність збільшення продажів у США зросла у порівнянні зі світовим ринком і склала 24% у 2020 р., порівняно з 2019 р. Японія є одним великим ринком електромобілів, де продаж зменшився. Залучений обсяг інвестицій у

промислової енергоефективності у 2020 р. був досить стійким нарівні з попередніми роками і досяг трохи менше \$40 млрд.

Порівняно низький рівень інвестування у програми енергоефективності в промисловості може говорити про позитивні аспекти програм з енергоефективності, яким необхідно менше капітальних витрат та швидкоокупних. Крім того, зменшення рівня інвестицій в енергоефективні програми сприяє поступовому уповільненню створення нових енергоємних об'єктів промисловості, це результат досить частих систематичних змін в економіці Китаю, країнах Європи та Північної Америки. Необхідне створення модернізації об'єктів промисловості в сукупності зі строгими умовами, що визначаються державною політикою як необхідне запровадження схеми МЕА «Виконати, досягти, торгувати», залишається головним аспектом, який допомагає утримати інвестиції на відповідному рівні [2].

Хоча загальні масштаби інвестування в енергоефективність промисловості є постійними, певні зміни було помічено в географічній структурі: на Китай припало 37% від загального обсягу інвестицій у 2020 р., тоді як у 2018 р. – 25%. Ця ситуація показує стабільну модернізацію промислової галузі Китаю та політичні заходи, викликані широкомасштабними урядовими мандатами. Щоб досягти рівнів інвестицій відповідно до Сценарію EWS, потрібна мобілізація різноманітних джерел фінансування та бізнес-моделей. ЕСКО-механізм - приклад бізнес-моделі, що сформувалася, і двигун зростання ринку енергоефективності.

ЕСКО-організації (Енергосервісна організація) створюють, запроваджують, а також фінансують програми з енергоефективності за допомогою договору із замовником-енергоспоживачем. Відповідно до договором ЕСКО-організація зобов'язана ідентифікувати та запровадити всі можливі програми в енергоефективності, фінансові доходи від яких надалі діляться із замовником. За договором, ЕСКО-організація має право надавати послуги з експлуатації та технічного обслуговування програм енергоефективності, зменшуючи цим ризик споживача.

Глобальний ринок ЕСКО у 2019 р. збільшився до \$28,6 млрд (рис. 2.7). Китайський ринок ЕСКО, як і раніше, зростає, підвищившись на 11%, до \$17 млрд у 2020 р. Такий інтенсивний розвиток можливий через політику: наявність податкових мотивацій та введення системи бухгалтерського обліку, які підтримують програми ЕСКО У США ЕСКО запроваджено понад 30 років тому. Європейський ринок ЕСКО отримав лише 10% загальносвітового прибутку [40].

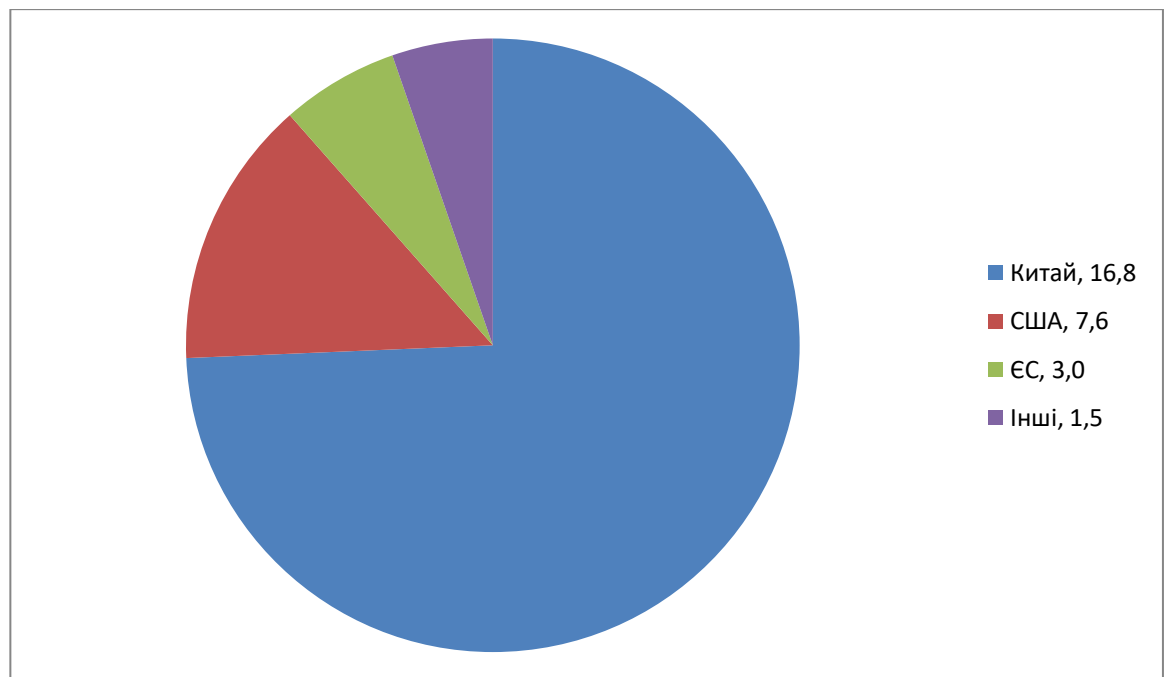

Рис. 2.7 Доходи ЕСКО-компаній за регіонами/країнами світу, \$ млрд. [40]

Загалом програми ЕСКО дозволяють заощаджувати енергію на 25%. Але є якась різниця на ринках, куди запроваджуються ЕСКО: між країнами та регіонами, у тому числі й областями, де виходить економити. Основна частина програм ЕСКО реалізується у сфері нежитлових приміщень, промислової області, транспорті (отримання коштів у механізмі ЕСКО у цю область невеликі). Область нежитлових приміщень показує різні переваги, що мають невисокий рівень ризику та швидко здійснюються, припустимо, заміна освітлення, утеплення будівель та удосконалення опалення, вентиляції та кондиціонування. Ця область стає привабливою та цікавою для ЕСКО за рахунок підвищення терміну експлуатації нежитлових приміщень. Що стосується

житлового фонду, то він менш популярний через розосереджений та неоднозначний характер.

ЕСКО-організації мають відмінності і по країнах: у багатьох країнах азіатського регіону через сприятливу політику галузь промисловості стає головною, в якій працює ЕСКО-механізм. У країнах Північної Америки та Європи, навпаки, галузь промисловості для ЕСКО незначна. Ці регіони віддають перевагу власним спеціалістам для запровадження енергоефективних програм. Вибирають програми із досить короткими термінами окупності. У деяких частинах світу програми ЕСКО реалізуються у приватній галузі. У Китаї, наприклад, дають певну мотивацію для участі ЕСКО у приватній галузі, а участь у державній галузі стає обмеженою [14].

У країнах Північної Америки становище зовсім інше, такі програми в основному реалізуються у державній області: власники державних активів мають можливість списувати заборгованість при фінансуванні контрактів ЕСКО. Так само, як і механізм ЕСКО, розвивається і фінансування енергоефективних програм зеленими банками. Банки, які належать до мережі, взяли зобов'язання інвестувати більше, ніж \$10 млрд у різні області, у тому числі й у сферу енергоефективності. Але незважаючи на це, зелені банки, як і раніше, вважаються малою частиною інституційного фінансування програм з енергоефективності.

Фінансування зеленими банками програм з енергоефективності зростає. Його обсяг у 2020 р. становив \$430 млн. Будівництво - область, що є однією з найбільших реципієнтів коштів із цих банків. До неї було залучено \$350 млн. Основну частку цих фінансів позичили МСП (Малі та середні підприємства) з метою реконструкції будівель та обладнання, крім того, були введені в нові енергоефективні будівлі [10].

Область зелених облігацій поруч із іншими інструментами фінансування також інтенсивно розвивається. Область енергоефективності знаходиться вище за область відновлюваної енергетики у випуску зелених облігацій. Ціна зелених

облігацій, які були випущені під енергоефективні програми, зросла з \$16 млрд у 2019 р. до \$47 млрд у 2020 р.

На сьогоднішній день інвестування енергоефективних програм здійснюється і споживачами (їх заощадження або позики). Але ці джерела незначні та їх ресурсів бракує реалізації повсюдної енергомодернізації. До 2050 р. найбільший внесок у зниження викидів забруднюючих речовин у світі має бути здійснений саме за допомогою всеосяжної економії енергоресурсів та їх ефективного застосування. Але незважаючи на це, рівень інвестицій в енергоефективність, як і раніше, низький [11].

Внесення інвестицій у цю галузь завдання не з простих, оскільки є можливість зустріти нерозуміння і сприйняття того, як вони вводяться практичним методом, який ризик неповернення коштів або як високий прибуток за цими інвестиціям. Мобілізація певних інвестицій згідно з Сценарієм Глобальної Ефективності буде реальною за умови комфортного політичного середовища (впровадження нових, інноваційних бізнес-моделей). Ринкові інструменти у вигляді зелених облігацій та аукціонів мотивуватимуть спрямування інвестицій.

Ці умови в комплексі з підвищенням якості та відкритості інформації можуть створити відповідний рівень інвестування у програми енергоефективності та зменшити його ризик, утворюючи таким чином довіру інвесторів [24].

РОЗДІЛ 3 ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗЕЛЕНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

3.1 Загальні принципи зеленого інвестування

Через брак ефективної інвестиційної політики, яка б мотивувала спрямування інвестицій у низьковуглецеву та кліматично стабільну інфраструктуру, чисті технології, програми з енергоефективності, стійке сільське господарство, транспорт, будівництво та інші галузі економіки, країна не матиме можливості до кінця застосовувати свій потенціал для мобілізації зелених інвестицій. Політика зеленого інвестування може очікувати успіху лише при виконанні низки умов сталого розвитку, важливе значення яких вже доведено світовою та європейською практикою.

Один із головних принципів - принцип стратегічної орієнтації політики. Стратегічна орієнтація лише на рівні економіки нашої країни загалом немає можливості утворитися лише на основі ситуативних ринкових процесів. Великі приватні організації, які мають свої особисті методики корпоративного зростання, знаходять на своєму шляху значні ринкові невизначеності, коли йдеться про інвестування в довгострокові проекти [16].

Всі ці невизначеності значно збільшуються за рахунок нестачі стійких і вказаних правил гри на ринку. Це не дає потенційним інвесторам отримувати прийнятний прибуток від вкладення коштів у зелені технології та сфери економіки, у тому числі у певні зелені програми та проекти. Через досить високий рівень неясних вимог інвестування у довгострокові програми, у тому числі сильної обумовленості потенційного прибутку від таких інвестицій рівнем зростання інститутів економічного контролю, держава відіграє головну роль у процесі створення нових фінансових механізмів, інструментів та приватних секторів ринку капіталу у процесі зеленого інвестування. . Коли говорять про інвестиції, що вирушають на досягнення головних для країни

завдань, держава не має права бути найпростішим спостерігачем на ринку капіталів. Воно має сильно впливати на процес формування національного механізму залучення та розподілу інвестиційного капіталу.

Цей вплив повинен мати тісний зв'язок із створенням низки точних та впорядкованих програм контрольної політики просування зелених інвестицій через різноманітні фінансові інструменти. Регулятивні програми зобов'язані як мотивувати єдиний приріст зеленого капіталу, так і надавати найбільш вигідну, з погляду національних економічних інтересів, їх міжгалузеве і міжсекторальне розташування [40].

Екологічний сектор - один із найважливіших складових економічного зростання. Виходячи з цього можна зробити висновок, що зелені інвестиції це ефективний метод розвитку держави та інструмент покращення конкурентоспроможності держави. Звідси випливає необхідність вивчення принципів.

Перший принцип зеленого інвестування - це принцип стратегічної орієнтації політики: усі суб'єкти орієнтують свою діяльність на встановлені цілі, які розраховуються на тривалий час. Довгострокові цілі відповідно до цього принципу вважаються ефективним способом отримання позитивного економічного результату. Проблема визначення напряму створення і досягнення конкретно довгострокових цілей постає перед організаціями найрізноманітніших областей та етапів розвитку. Все це взаємопов'язано з тим, що кон'юнктура ринку мінлива, формуються нові гілки розвитку, утворюються нові бар'єри та обмеження та ризики ведення бізнесу. Таким чином, для інвесторів створюються нові схеми для вивчення та моніторингу раціональності інвестування коштів у ту чи іншу довгострокову програму. Організації, які мають свої особисті стратегії розвитку та які є конкурентоспроможними, найчастіше з усією відповідальністю ставляться до дієвого інвестування у довгостроковій перспективі. Держава тут відіграє головну роль у створенні нових систем, інструментів та механізмів для залучення інвестицій [38]. Вплив держави має базуватися на формуванні набору інструментів та заходів щодо

розробки інвестиційного комфортного середовища. Звідси випливає, що відповідно до цієї ролі держави у створенні інвестиційного середовища, наступним досліджуваним принципом є співробітництво держави та бізнесу за допомогою досягнення поставлених цілей сталого розвитку. Необхідність фінансування початку зеленої економіки одна із головних вимог економічно вигідного альянсу.

Ця проблема виникає в більшості країн, які сприяють підтримці політики реформування та шукають нові дієві шляхи національного розвитку, в тому числі й в Україні. Все перелічене вище викликає необхідність співпраці різних суб'єктів господарювання. Саме завдяки допомозі таких альянсів з'являється можливість запровадження нових механізмів та інструментів.

Принцип соціальної відповідальності бізнесу має схожість та зв'язок із попереднім принципом. Він є базою ефективної, дієвої, доступної співпраці державної галузі та бізнес-сектору держави. За рахунок названого принципу мають розроблятися всі стратегії розвитку.

Принцип широкого міжнародного партнерства, а також створення системи правового контролю запровадження зеленого інвестування відповідно до іноземного досвіду також має значення. Аналіз іноземного досвіду та його використання практично потребує докладного дослідження національних особливостей країни. Щоб мати уявлення про модель розвитку країни, яка найкраще підходить та сприятиме отриманню максимально позитивного результату, дуже важливо розглянути національну специфіку розвитку [25].

Отже наступним принципом є принцип обліку національної специфіки розвитку. Цей принцип розкриває історичні чинники державотворення та майбутнє розвиток відповідно до всіх стадій реформування, конкурентних переваг, у тому числі культурних особливостей. Цей принцип актуальний тим, що немає спільної інвестиційної моделі для всіх країн, оскільки культурні, соціальні, політичні та інші аспекти створюють свою адаптовану модель. Тому навіть якщо певні частини інвестиційної моделі можуть мати схожу структуру

для певних країн світу, ці моделі все одно не будуть абсолютно однаковими за всіма параметрами.

Останній принцип – це принцип системного підходу до реалізації політики зеленого інвестування. Його основна мета – це формування масштабного набору пов'язаних між собою ознак, заходів та інструментів, що загалом не суперечать один одному, а навпаки, що доповнюють один одного.

Щоб повністю зрозуміти суть цього принципу, можна розглянути приклад у вигляді функціонування інвестиційної та кліматичної політики, які працюють окремо. Їхні поставлені цілі в певних моментах можуть мати протиріччя щодо один одного. Таке становище не залишає шансів стабільного розвитку інвестування зеленої економіки. Якщо буде знайдено вирішення цієї проблеми, тоді будуть всі умови для вигідного та дієвого функціонування та ефективної взаємодії. З аналізу принципів зеленого інвестування та напрямків переходу до зеленої економіки, можна зробити висновок, що політика зеленого інвестування потребує гармонійної, раціональної та дієвої державної системи механізмів та інструментів для її практичної реалізації в Україні [8].

У зв'язку з цим слід додати, що державний контроль процесів зеленого інвестування має фокусуватися на забезпеченні п'яти опорів. Сформуємо перераховане у вигляді таблиці (табл. 3.1) [13]:

Таблиця 3.1

П'ять опор зеленого інвестування [13]

Інструмент	Дія інструменту на інвестиційне середовище
Встановлення стратегічних цілей	Розробка чітких та довгострокових багатоцільових завдань для розвитку доступної інфраструктури
Формування інвестиційної політики	Створення відкритих і конкурентних ринків
Фінансова політика та інструменти	Підтримка довгострокових інвестицій,

	впровадження інноваційних механізмів
Використання ресурсів	Розвиток ринку нових технологій, фінансування наукових досліджень та розробок
Сприяння розвитку зеленого бізнесу	Перехід до екологічно чистого виробництва

Звідси, відповідно до табл. 3.1 [13], поступове та дієве здійснення принципів зеленого інвестування та зеленої економіки буде можливо саме у відкритому та справедливому регуляторному середовищі, що зростає згідно з верховенством закону і в яких функціонують відповідні суб'єкти з урахуванням прав інвесторів та споживачів. Поміж іншим, соціально відповідальна ділова поведінка займає важливе місце у здійсненні цих принципів. Одним із головних критеріїв є ставлення організацій до проблем екології, раціонального використання ресурсів, у тому числі висвітлення соціально значущої нефінансової інформації. У таблиці 3.2 представлені опори державного регулювання процесів зеленого інвестування [20].

Таблиця 3.2

Опори державного регулювання процесів зеленого інвестування [20]

Опори державного регулювання процесів зеленого інвестування
<u>Прозорість</u> : більша прозорість щодо питань екологічного розвитку (наявність інформації про зміну клімату, звітність про відповідність стандартам).
<u>Інтеграція</u> : сприяти інтеграції зелених стандартів та факторів ESG (облік впливу інвестицій на екологічне оточення і соціальну сферу території, в межах якої реалізується проект, а також оцінка політики корпоративного управління одержувача інвестицій на відповідність принципам соціальної справедливості, екологічності та етичності) на всіх рівнях.
<u>Розвиток навичок</u> : допомагати розвитку потенціалу та зростанню внутрішнього

зеленого досвіду (із застосуванням, якщо це потрібно, іноземного досвіду); сформулювати спеціальні методики для консультацій – зелені консультативні комітети, у тому числі постійно покращувати рівень екологічних зелених знань, освіти та усвідомлення як частки умов до компетенції директорів, довірених осіб, керівників тощо; допомагати глибокій взаємодії щодо зміни клімату між інвесторами, урядами та міністерствами, у тому числі незалежними експертами.

Регулювання: прибирати інвестиційні та інші регуляторні перепони при інвестуванні в зелені активи, допустимо, низьколіквідні активи; мотивувати довгострокове інвестування.

Збір даних: сприяти незалежному збору інформації з проблем екології, чіткий доступ до інформації про екологічні характеристики; допомагати майбутнім дослідженням для створення більш ефективних зелених інструментів та орієнтирів з наданням можливостей міжнародного аналізу даних.

Головний фактор політики зеленого інвестування – співпраця держави та бізнесу у пошуку рішень ключових завдань сталого розвитку. Фінансування перехідного етапу до зеленої економіки потребує більших можливостей, ніж ті, які є нині державна галузь у будь-якій країні світу, а тим більше в Україні. Великим інвестиціям потрібні великі приватні джерела фінансування. Крім іншого, введення в практику економічного зростання кардинально нових методів та механізмів потребує надання найвищого рівня співробітництва різних суб'єктів та об'єктів – держави та приватних фінансових організацій, фінансових регуляторів та наглядових органів, різноманітних бізнес-асоціацій та спілок, міжнародних економічних та фінансових компаній, які мають відношення до розробки відповідних стандартів та регламентів, бізнес-платформ та ініціатив. Міцний зв'язок із зазначеним вище фактором має фактор соціальної відповідальності бізнесу. Без його здійснення буде неможливо ефективно та соціально вигідне співробітництво бізнесу з державою. Цей принцип має будуватись на створенні індивідуальної методики зростання бізнесу та корпоративного управління в Україні [18].

Важливу роль відіграє принцип широкої міжнародної взаємодії у здійсненні політики зеленого інвестування та зростання національної системи правового регулювання зеленого інвестування у щільному зв'язку та взаємодії зі зростанням відповідних методів у світі та Європі. Одночасно з цим важливе значення має принцип обліку національної специфіки розвитку, що визначається як минулим історичним шляхом країни, рівнем соціально-економічного розвитку, профілем її позитивних переваг серед країн світу, так і її культурними засадами. Оскільки загальної схеми інвестиційної політики, яка застосовувалася б усіма країнами світу, не існує: для певної країни така політика специфічна. Основні чинники для інтегрованої політики зеленого інвестування можуть бути єдиними для більшої кількості країн, але ця політика має створюватися відповідно до національних пріоритетів, у тому числі здатна адаптуватися до специфічних національних особливостей і потреб різних галузей національної економіки.

Принцип системного підходу до реалізації політики зеленого інвестування полягає в тому, що саме широкий комплекс взаємопов'язаних програм та інструментів політики, які не заважають одна одній, а навпаки – збільшують одна одну, може показати позитивний результат. На сьогоднішній день в Україні кліматична та інвестиційна політика працюють не пов'язано. Часто їх цілі не збігаються одна з одною. Інтеграція кліматичної та інвестиційної політики у спільних межах допомагає злагодженій взаємодії різних суб'єктів, щоб досягти єдиної мети розвитку. Пріоритетами є зменшення рівнів викидів CO₂, захист навколишнього середовища, зелений розвиток.

Грунтуючись на цьому, політиці зеленого інвестування слід створюватися одночасно за таких умов:

- 1) Розробка стратегічних цілей та узгодженість політик. Створення ясного та довгострокового бачення та цілей зростання низьковуглецевої інфраструктури, єдиної роботи різних політик, багаторівневе регулювання із запровадженням зацікавлених сторін;

2) Створення комфортної інвестиційної політики, що заохочує інвестиції у галузі зеленої економіки. Формування відкритих та конкурентних ринків; створення контролюючої політики, що мотивує інвестиції у зелені проекти;

3) Фінансова політика та інструменти. Допомога довгостроковим інвестиціям, у тому числі зелених облігацій або безпосередня допомога інвестиціям у зелені програми;

4) Застосування ресурсів та зростання здібностей зеленої економіки. Зростання ринків нових технологій, фінансування НДДКР (Науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи), покращення людського та інституційного потенціалу для допомоги інноваціям, аналіз кліматичних ризиків та вразливості галузей економіки;

5) Допомога у розвитку зеленого бізнесу та майбутнє створення екологічно усвідомленої поведінки споживачів. Поступовий перехід виробництв на екологічно відповідальне створення (необхідність проведення організаційної звітності щодо впливу підприємств на довкілля), відкрите інформування та винагороду споживачів до використання екологічних продуктів та застосування екологічних послуг [36].

Поступове та ефективне здійснення принципів зеленого інвестування, як і зеленого зростання загалом, можливе саме в регуляторному середовищі, відкритому та чесному, яке зростає відповідно до принципів верховенства права, з незалежними судовими процедурами, при взаємодії з незалежними регуляторами ринку, що діють згідно з національними інтересами, дотримуючись прав інвесторів та споживачів. Для принципів імплементації найголовніше значення має соціально усвідомлена та відповідальна поведінка бізнесу.

3.2 Сучасний стан зеленого інвестування в Україні

Останнім часом в Україні утворилися та набули популярності механізми зеленого інвестування. Це сталося в основному не через поетапну, чітко орієнтовану політику, а в процесі відповідей на значні поточні питання економічного зростання і під впливом певних прийнятих міжнародних вимог. Варто звернути увагу на деякі позитивні моменти щодо такого фінансового інструменту, як зелені облігації. До інвестування в зелені облігації, на сьогоднішній день, вкрай гостро і між парламентаріями, і експертами на порядку денному постає питання формування ринку зелених облігацій в Україні. Зараз використовуються певні інвестиційні стимули, які можуть допомогти знайти вирішення проблем щодо енергозбереження та виробництва сучасних електрогенеруючих потужностей, також із застосуванням ВДЕ [16].

У таблиці 3.3 представлені митні та податкові стимули для сектору ВДЕ [16].

Таблиця 3.3

Митні та податкові стимули для сектору ВДЕ [16]

Митні та податкові стимули для сектору ВДЕ	
п.14, 16 ч.1 ст.282 Митного кодексу та п.197.16 ст.197 Податкового кодексу	п.213.2.8 ст.213 Податкового кодексу
Безстрокове звільнення від оподаткування ввізним митом та ПДВ (Податок на додану вартість) товарів, що ввозяться на митну територію України та застосовуються платником податків для особистого виробництва та якщо аналогічні товари з ідентичними якісними показниками не створюються в Україні:	Безстрокове звільнення від оподаткування акцизним податком здійснення створеної в Україні когенераційними установками та/або ВДЕ електричної енергії.
1) обладнання, яке працює на ВДЕ,	

енергозберігаюче обладнання та матеріали, засоби вимірювання, контролю та регулювання витратами паливно-енергетичних ресурсів, обладнання та матеріали для створення альтернативних видів палива або виробництва енергії з ВДЕ.	
2) матеріалів, обладнання та складових, що застосовуються для створення: обладнання, яке працює на ВДЕ; матеріалів, сировини, обладнання та складових, що застосовуються у створенні енергії з ВДЕ; енергозберігаючого обладнання та матеріалів, виробів, експлуатація яких дозволяє економити та правильно застосовувати паливно-енергетичні ресурси.	

Ще один інструмент стимулювання зростання відновлюваної енергетики в Україні - запровадження зеленого тарифу на електричну енергію, яка виготовлена з альтернативних джерел. За допомогою його встановлення почалося активне будівництво ВЕС, СЕС, малих ГЕС (Гідроелектростанція) та інших станцій, що працюють на альтернативних джерелах енергії. Але країна, як і раніше, не досягла показників виробництва електроенергії з ВДЕ згідно з державними стратегічними нормативами. 25 квітня 2019 р. було ухвалено Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел

енергії», який створено, щоб реалізувати перехід від етапу зелених тарифів до етапу мотивування чистої енергії через аукціони [7].

Цей етап загалом визначається експертами позитивно, незважаючи на те, що є деякі недоліки (переважно у напрямку річних квот допомоги та скрутність входу іноземних інвесторів ринку ВДЕ). Крім іншого, рішення чекає питання дефіциту маневрених та акумулюючих потужностей. Створення певних реформ та запровадження регуляторних змін, також щодо здійснення положень Угоди про асоціацію з ЄС, дозволили підвищити параметри інвестиційного клімату в Україні (навіть за умови несприятливих для України факторів безпеки та геополітичних). Останнім часом позиції країни у рейтингу Doing Business Світового банку покращуються. У рейтингу Doing Business-2020 Україна знаходиться на 64-му місці, підвищивши позицію на відміну від Doing Business-2019 на сім пунктів.

На цій стадії розвитку України популярними стають не всі параметри зеленого інвестування. Роблячи висновок із зробленого аналізу у попередніх розділах кваліфікаційної роботи можна сказати, що на даний момент є певні бар'єри на шляху до зеленої економіки. Але просування в галузі зеленого інвестування все-таки є, а це говорить про те, що зростання плавне і поступово йде вгору, хоч і не так інтенсивно. Насамперед уряд запроваджує зелені інвестиції не лише у вигляді розрахованого елемента системи реформування України, але і як результат пошуку вирішення проблем кризи та під впливом умов згідно міжнародних зобов'язань. Існує позитивна динаміка по зеленим облігаціям. Міжнародні рейтинги - це один із критеріїв, що показує дієвість зеленої економіки в країні. Одним із найбільш вагомих індексів є The Global Green Economy Index вважається одним з ключових індексів, що ранжують 130 країн світу щодо зростання зеленої економіки в межах проекту сталого розвитку. Тому можна розглянути певні позиції цього рейтингу та визначити, яке місце посідає Україна. Дані можна сформувати в таблицю (табл. 3.4) [28].

Глобальний індекс зеленої економіки [28]

Рейтинг	Країна	Показник
1	Швеція	0,7608
2	Швейцарія	0,7594
3	Ісландія	0,7129
4	Норвегія	0,7031
5	Фінляндія	0,6997
6	Німеччина	0,6890
7	Данія	0,6800
8	Тайвань	0,6669
9	Австрія	0,6479
10	Франція	0,6405
120	Україна	0,3813

Відповідно до таблиці 3.4, можна зробити висновок, що рівень зеленої економіки досить низький, Україна знаходиться на 120-й позиції зі 130. Верхні позиції належать країнам із розвинутою економікою і країнам, що фокусуються безпосередньо на використанні зеленої економіки. Environmental Performance Index, EPI – індекс екологічної ефективності. Розрахувати індекс можна за допомогою 24 показників ефективності десяти секторам, які містять стан здоров'я, природного середовища та тд. Після визначення таких показників, можлива оцінка того, наскільки країни виконали поставлені завдання у сфері екологічної політики (табл. 3.5) [17].

Таблиця 3.5

Індекс екологічної ефективності [17]

Рейтинг	Країна	Охорона довкілля	Санітарний стан довкілля	Життєздатність екосистеми
1	Швейцарія	87,42	93,57	83,32
2	Франція	83,95	95,71	76,11

3	Данія	81,60	98,20	70,53
4	Мальта	80,90	93,80	72,30
5	Швеція	80,51	94,41	71,24
109	Україна	52,87	64,44	45,16

Відповідно до таблиці 3.5, можна відзначити Швейцарію, як лідера, що закріпив свою позицію в рейтингу та покращуючого результати (у 2012 р. досягав 76,2%). Україна у 2018 р. перебувала на 109 позиції зі 132 країн світу з результатом 52,87%. Ці результати пов'язані з тим, що немає ефективної державної політики щодо екологічного сталого розвитку України, а саме зеленого інвестування. Визнавши позицію України у схемі країн-світових лідерів в області зеленої економіки, можна позначити положення зеленого інвестування в Україні.

Останнім часом після проведення реформ, у тому числі запровадження змін на різних інституційних етапах, було здійснено перетворення в галузі зеленого інвестування, а також здійснення положень Угоди про асоціації із ЄС. Дані щодо підвищення позицій країни викладено у рейтингу Doing Business Світового банку. У рейтингу Doing Business-2020 Україна була на 64 місці. Це говорить про позитивне зростання щодо Doing Business-2019 на сім рядків. Варто зазначити, що за певними критеріями становище України значно зросло.

Відповідно до вищесказаного можна сформулювати цю ситуацію зелених інвестицій в Україні у вигляді таблиці (табл. 3.6). В Україні є багато перепон для інвесторів. Інвестиційна безпека - одна з таких перешкод. Інвестор, який вкладає капітал, хоче вільно і легко отримувати вигоду для себе [9].

Таблиця 3.6

Стан зелених інвестицій в Україні [9]

Формування та збільшення технічних затримок позаду провідних країн світу, що призводить до загроз економічній безпеці.
--

Значні макроекономічні спотворення та дисбаланси – недостатня економія,

дефіцит поточного рахунку.
Низький рівень координації заходів різних державних адміністрацій.
Падіння інвестиційної активності через непривабливий інвестиційний клімат.
На даний момент серед зацікавлених сторін у цій галузі немає узгодженої позиції, що веде до ідеологічних, методологічних, регуляторних суперечностей.
Слабий розвиток сегментів ринкового середовища.
Низька фінансова стабільність, значна інституційна слабкість у фінансовому секторі.

Проблема безпеки інвестицій здебільшого постає, коли досить великі масштаби іноземного капіталу, які нерівномірно спрямовані областями та сферами, викликають територіальні дисбаланси. Щоб знизити ризики реалізації інвестиційної діяльності, потрібно сформувати дієвий механізм залучення інвестицій. Отже, відповідно до зазначених факторів даної ситуації зеленої інвестиційної діяльності можна виділити те, що перелічені позиції можуть зрівнятися з цілями зелених інвестицій, яким необхідна привабливість та дієве накопичення додаткових грошових ресурсів.

В Україні не існує системної моделі фінансування зеленого розвитку: її формування ще не закінчено. Але, як і раніше, відсутнє ясне усвідомлення значення національних фінансових організацій у здійсненні цього напрямку. Загалом зелені інвестиції спочатку були єдиною фінансовою доцільністю інвестицій для зупинки забруднення природного середовища, а їх фінансування здійснювалося насамперед міжнародними фінансовими організаціями. І лише на сьогоднішній день створюється шлях, відповідно до якого країна має сформувати особисту стратегію фінансування сталого розвитку. Ця стратегія повинна містити всі джерела фінансування (державне та приватне, внутрішнє та міжнародне).

Шлях створення моделі зеленого інвестування досить складний, на ньому можна зустріти багато перешкод. Українська економіка визначається достатніми макроекономічними перекосами та дисбалансами – невисоким

рівнем заощаджень, дефіцитом рахунку поточних операцій, що підвищується, державними бюджетними обмеженнями (збільшуються в ситуаціях значних виплат за зовнішніми боргами), несумісними з цілями фінансових ресурсів, що потребують додаткового фінансування. Процентні ставки в економіці, як і раніше, занадто великі, таким же є і рівень інфляції. Це тим самим підвищує ціну коштів для запозичень у національній валюті як державі, так приватного сектора. Великі відсоткові ставки не дають можливості позичальникам інвестувати у зелені програми, особливо у збільшення енергоефективності та відновлювану енергетику [6]. Довгий час в Україні не надавалося особливого значення технологічному прогресу, це тим самим сприяло формуванню та підвищенню технологічного відставання від провідних країн світу. Через це утворилися значні ризики для економічної безпеки країни (зокрема, у її інноваційно-інвестиційному компоненті). Це недооцінювання аспектів технологічного розвитку загрожує нестачею чистих технологій, які підходять для комерційного освоєння. Одна з найнебезпечніших – зупинка інвестиційної активності через некомфортний інвестиційний клімат, який характеризується великими ризиками та корупцією.

Сфера державного контролю в Україні характеризується не надто високим рівнем координованості. Це часто робить складним практичне досягнення певних політичних показників. Цій координації має допомагати компанія, яка відігравала б головну роль у співпраці та координації дій між ініціаторами зелених програм, інвесторами та регуляторами. В Україні наразі такої компанії не існує.

Крім іншого, досить висока інституційна слабкість фінансової галузі економіки України. Україна перебуває, так би мовити, у «зародковому» стані фондового ринку. Крім цього, вона характеризується банківською системою, яка пережила після 2014 р. один із найскладніших етапів і знаходиться на невисокому рівні фінансової стійкості та ефективності. До нього належать невисокий рівень диверсифікації ринкових фінансових інструментів, обмеженість джерел мобілізації капіталу. Все це досить яскраво відбивається у

ситуаціях масштабних програм інвестицій в інфраструктуру, яка потрібна для сталого розвитку [11].

Також моніторингова політика дуже негативно впливає на можливість банківського кредитування та для зелених інвестицій у тому числі. Умови щодо обмеження ліквідності підвищують процентні ставки і впливають на функцію банків фінансувати програми зеленого зростання та сталого розвитку в обсягах, які потрібні для досягнення глобальних ЦСР. Крім цього, слабе зростання певних галузей ринкового середовища, яке не дає здійснити ефект від обсягу та надати відповідний рівень ринкового регулювання, тим самим і надати відповідний рівень прибутковості інвестицій. Ці бар'єри чітко визначаються у процесі запровадження та зростання ринку зелених облігацій. Звідси можна дійти невтішного висновку: брак критичного обсягу інвестиційних програм щодо емісії зелених облігацій; слабо розвинений ринок капіталу та невисокий рівень розвитку локальних інституційних інвесторів; нестача належних контролюючих принципів та факторів прийнятності випуску зелених облігацій; недорозвинені механізми незалежного регулювання якості та виконання умов (щодо застосування постачальника гарантій «другої думки», підтвердження правильної інформації «третьою стороною», моніторингу, аналізу та оцінки фактичної ситуації), які б надали розподіл надходжень від запровадження облігацій на те, щоб досягти поставлених зелених цілей.

Також Україна значно більше, ніж розвинені країни, зустрічає на своєму шляху методичні проблеми організації зеленого інвестування. На сьогоднішній день між зацікавленими учасниками цієї галузі діяльності немає чіткого розуміння, що потрібно визначати під зеленими інвестиціями. Це утворює ідеологічні, методологічні, політичні, контролюючі та економічні протиріччя. Існує різкий дефіцит належних схем та інструментів оцінки ризиків, взаємний баланс яких виходить особливо складним процесом і для нього потрібен тривалий час [4].

Загалом слід звернути увагу, що в Україні тема зеленого інвестування цікавить багатьох політиків, експертів, науковців, а також громадськість. Але

через брак ясних політичних сигналів та спільного координаційного центру проведення такої політики значна частка зусиль не допомагають поступовому зростанню зелених фінансів. Хоч і є розуміння, що значення зеленого фінансування дуже високе, конкретні дії, що сприяють цьому, все ще перебувають на етапі переговорів або запроваджуються надто повільно.

3.3 Можливі механізми реалізації зеленого інвестування в Україні

Досліджуючи можливі механізми реалізації зеленого інвестування в Україні, потрібно здійснити етапи, що ґрунтуються на масштабній координації державних дій (Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, Міністерство енергетики та захисту навколишнього середовища, Міністерство фінансів, а також НБУ) та приватних структур, у тому числі й Українська біржа та інвестиційні організації та інші інституційні інвестори для того, щоб ухвалити спільні рішення щодо мобілізації, допомоги та накопичення потенціалу для зростання зелених ринків та екологічно комфортного бізнесу. Зростання зеленого інвестування потребує розробки стратегічних документів, створення специфічної політики та її поступового здійснення. Це мотивуватиме учасників ринку допомагати в озелененні фінансової галузі до плавного переходу до зеленої економіки.

Щоб усунути певні бар'єри для зростання зеленого фінансування в Україні потрібно запровадити систематичний, узгоджений та спрямований метод за такими пунктами [22]:

нормативно-правове забезпечення:

1) Ясно юридично дати визначення поняттю зелені інвестиції, зокрема законодавчо встановити важливі пріоритети зеленого інвестування, як головного компонента загального визначення зеленої економіки та його контролю. Це є причиною формування основи ефективного управління та контролю у цій галузі.

2) Поступово покращувати екологічні нормативи та стандарти якості довкілля та обсяг санкцій за їх невиконання всіма суб'єктами господарювання, включаючи більш жорстке їх використання при видачі дозволів на різні види економічної діяльності. Ширше застосовувати екологічне маркування продукції.

3) Здійснити переоцінку екологічних зобов'язань України, що спричинить переоцінку екологічних цільових індикаторів як загалом по країні, так і по окремих секторах.

4) Сформувати та прийняти «Дорожню карту залучення зелених інвестицій», яка показуватиме:

а) розподілу державної політики у сфері зупинки або мінімального ймовірного відтоку зелених інвестицій під впливом некомфортних умов ринкового та політичного середовища;

б) суттєві бар'єри у тому, щоб реалізувати зелене інвестування;

в) інструменти та важелі початку зеленого інвестування.

5) Надати стійкість нормативно-правової бази та податкової політики, розробити кейс зелених програм, запровадити відкриту процедуру державних закупівель із чітко зазначеними параметрами екологічної стабільності. Уряд може допомогти зростанню зелених державних закупівель запровадженням бюджетних коштів у сферу зеленого фінансування. Щоб їх організувати у процесі прийняття рішень про державні закупівлі, потрібно мати на увазі екологічні фактори нарівні з вартістю, якістю та доступністю. Подібні заходи слід вжити і для муніципальних закупівель.

6) Надати можливість для підвищення ефективності системи захисту прав інтелектуальної власності, яка в майбутньому відіграватиме значну роль для впровадження інвестицій. Ця тема вважається основною для їх можливості інвестувати у нові технології в Україні.

Інституційне забезпечення:

1) Мати чітке розуміння національного відомства, у тому числі сформувати напрямний центр, що сприяє співпраці та координації між організаторами зелених програм та інвесторами.

2) Додати зелені питання до мандатів державних інститутів розвитку, а також до державних закупівель.

3) Гармонізувати інтереси всіх учасників інвестиційного процесу. Здійснення підходу з урахуванням державно-приватного співробітництва.

4) Сформувати спеціальний інститут для реалізації оцінки та аналізу зелених проєктів, що є потенційним об'єктом для інвестування.

Забезпечення регіонального розвитку:

1) Дотримуватися та здійснювати політику зеленого розвитку та інвестування у постійній співпраці центральних та місцевих органів управління, враховуючи параметри процесу децентралізації, у тому числі надання можливості однакового зростання.

Інструменти фінансового забезпечення:

1) Необхідно ввести до законодавства параметри ринку зелених облігацій. Потрібно внесення законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та впровадження нових фінансових інструментів», який буде:

а) направляти зв'язок зелених облігацій безпосередньо до зеленої програми;

б) враховувати цільове застосування коштів, що внесені під зелені облігації, а саме створювати окремі рахунки для внесення коштів від розміщення облігацій;

2) Впровадити схему звернення зелених цінних паперів, враховуючи впровадження належних регламентів та процесів, припустимо, зелених індексів. Надати можливість інституційним інвесторам вільний вихід на ринок зелених облігацій.

3) Реалізувати програми з мотивації комерційних банків до підвищення масштабів та диверсифікації інструментів зеленого кредитування. Реалізувати програми, які мають на меті зменшення кредитних ризиків.

4) Реалізувати випуск державних зелених облігацій, щоб надати ліквідність на зеленому фінансовому ринку.

Інструменти управління та контролю [22]:

- 1) Сформулювати схему оцінки та аналізу зелених інвестиційних напрямів;
- 2) Дослідити безпосередній вплив зміни клімату.

Методи спрощення доступу до зелених технологій:

1) Для того, щоб зменшити витрати потенційних інвесторів у зелені технології потрібно максимально зменшити або взагалі прибрати тарифи на продукцію.

2) Збільшити сферу використання податкового кредиту для операцій, що переплітаються із зеленим інвестуванням. Це буде своєрідною мотивацією для вкладень у тривалі та дорогі інвестиційні програми.

3) Проаналізувати нормативи амортизації, розташували їх на рівні, що мотивує покращену амортизацію і таким чином покращує фінансову здатність організацій отримати найновіші екологічно чисті технології.

Методи державного стимулювання приватної галузі до зеленого інвестування:

1) Безпосереднє бюджетне фінансування інвестиційних програм, які націлені на реалізацію сучасної екологічно чистої інфраструктури. Це фінансування може бути реалізовано у межах державних інвестиційних проектів та національних пріоритетних програм.

2) Допомога зеленим інноваціям внаслідок значного підвищення державної підтримки НДДКР у галузі низьковуглецевих технологій та стабільних до змін клімату технологій.

3) Надання допомоги приватному зеленому фінансуванню за допомогою систем державних гарантій, ДПП, запровадження нових ринкових параметрів та інструментів. Особливо надання урядових гарантій щодо певних випусків

зелених облігацій виходячи з їх рівня соціальної та екологічної важливості та виконання аспектів та параметрів, які затверджені для зелених облігацій на державному рівні.

4) Розробка моделі страхування ризиків для галузі зеленого інвестування, що містить можливість державного страхування значно великих соціально та екологічно важливих зелених програм.

5) Мотивація попиту сучасні зелені технології та формування ринків нових зелених товарів у вигляді попиту держави. Тут можна створити законодавчі пропозиції щодо додавання екологічних умов та умов енергоефективності до вже створеної системи державних закупівель. Зелені державні закупівлі можуть відігравати одну з головних ролей для активізації інновацій, надаючи при цьому виробникам мотивацію для зростання екологічно чистих товарів та послуг, зокрема у сферах, де державні закупівлі є основною частиною ринку.

6) Надання пільг для об'єктів інфраструктури, які розміщені у державній власності, що затверджується за дотримання рівня інвестиційних ризиків та їх розміщення серед державної та приватної областей.

7) Формування державних банків зелених інвестицій чи зелених інфраструктурних фондів. Державний зелений банк має можливість знижувати ризики. Тим самим він може відігравати роль каталізатора майбутніх інвестицій від приватного сектора.

8) Збільшення активізації механізмів мотивації зелених капіталовкладень через збільшення тиску виплат за небезпечне застосування ресурсів економічної діяльності. Насамперед це стосується методів ціноутворення на вуглецеві викиди, у тому числі і на рентну плату за використання природних ресурсів.

Інформаційно-просвітницькі методи:

1) Сприяти збільшенню рівня інформованості про зелене інвестування та накопичення компетенцій на всіх етапах – людини, домогосподарств, бізнесу, регіону та держави за допомогою інформаційних програм. Кінцевим

результатом має бути зміна поведінки споживачів та інвесторів за допомогою збільшення доступності та відкритості інформації про екологію та зміни клімату.

2) Цінності та спосіб життя повинні ґрунтуватися на збереженні та дбайливому ставленні до навколишнього середовища. Це означає, що потрібно поширити інформацію про необхідний перехід на чисті види енергії, енергозберігаючу техніку, низькоемісійний транспорт, зокрема ділитися найкращими українськими та зарубіжними методами сталого розвитку.

3) Необхідно зацікавити та мотивувати вітчизняні організації у всіх галузях до створення та здійснення корпоративних схем сталого розвитку, які включатимуть глобальні зелені інвестиції.

Статистичне та інформаційне забезпечення:

1) Значно збільшити та покращити модель державних статистичних показників, щоб враховувати екологічні фактори розвитку, покращити схему індикаторів, щоб враховувати єдині масштаби та чіткі шляхи зеленого інвестування.

2) Відновити статистичний облік природного капіталу як головного економічного активу і джерела соціального комфорту.

3) Підвищити рівень механізмів передачі між державними організаціями та бізнесом у здійсненні цілей ЦСР.

4) Сприяти необхідній звітності великих організацій з ESG-факторам. ESG-фактори – облік впливу інвестицій на екологічне оточення і соціальну сферу території, в межах якої реалізується проект, а також оцінка політики корпоративного управління одержувача інвестицій на відповідність принципам соціальної справедливості, екологічності та етичності. Висування інвесторами вимог забезпечення не лише певної норми доходу, але й відповідності об'єкта інвестування соціальним та екологічним критеріям, дотримання певних норм корпоративного управління – процес, який отримав свій розвиток ще у 1960-х роках у країнах Північної Америки та Європи. Це має значення створення соціально відповідального інвестування. Також необхідно мати на увазі багатий

досвід країн світу та ЄС, в яких згідно з Директивою ЄС про модернізацію звітів ЄС організаціями у більшості країн уже діють умови щодо відкриття різних типів інформації в ESG-факторах.

Науково-аналітичне забезпечення:

1) Для того, щоб сформувавши та створити «дорожню карту» зеленої економіки України, необхідно провести дослідження у багатьох країнах світу. Це дослідження могло б враховувати: аналіз компаній, областей та сфер господарства для реалізації зелених програм; поняття зеленої фінансової інфраструктури та зелених фінансових товарів та послуг, введених при врахуванні ринкового попиту та можливостей їх застосування; співробітництва для зростання зеленого ринку; значення державної сфери у зростанні зелених інновацій та технологій.

2) Сформувавши та організувати загальнонаціональний простір комплексних НДДКР з питань зеленої економіки, який би підтримувала держава. Цей простір поєднував би різні сторони цієї проблеми, які стосуються певних областей.

Методичне забезпечення діяльності у галузі зеленого інвестування:

1) Створення та формування міністерствами та відомствами України стабільної системи класифікації та параметрів для точної оцінки діяльності у галузі зелених інвестицій. Це потрібно для того, щоб у бізнесу та домогосподарств було ясне уявлення, що вважається стабільною програмою. Ці класифікації повинні складатися з поняття, індикаторів, параметрів перевірки, щоб мати можливість отримати державну допомогу на програми, які не відповідають екологічним умовам.

2) Наявність методичних роз'яснень щодо понять, які застосовуються міжнародними документами з проблем світових ЦСР (наприклад, визначення понять «доступний», «справедливий», «невисокий рівень викиду забруднюючих речовин» та ін.).

Сьогодні Україна має відновити інвестиційну активність, сприяючи зростаючому інтересу більшості країн світу. За допомогою інвестицій буде

можлива як підприємницька діяльність та виробництво, так і відновлення ринкової інфраструктури, позитивні зміни в економіці. Нестача ресурсів та неправильне їх застосування підвищують втрату конкурентоспроможності національної економіки, знижуючи у своїй виробництво, підвищуючи виробничі витрати тощо [36].

Відповідно до вищепереліченого, можна сказати, що рівень ефективності інвестиційної політики держави вважається головним для всіх країн світу. Комфортний інвестиційний клімат надають потенціал реагування на глобальні зміни у тій чи іншій сфері діяльності, у тому числі впливають на майбутнє становища країни у світових інвестиційних зв'язках. Відповідно до зазначених прикладів можна зробити висновок, що проблеми стимулювання іноземних інвестицій в Україні значні та потребують розгляду. Залучення прямих іноземних інвестицій, таких як зелені інвестиції, вважається дуже значним інструментом збільшення економічного добробуту, а також перелому та перебудови національних перешкод. Цей механізм може стимулювати перехід до конкурентоспроможної економіки зі світових лідерів моделі вітчизняної економіки. У результаті такої діяльності створюються необхідні підвищення стійкого розвитку інструментів залучення іноземних інвестицій у країну. Їхнє формування залежить від великої кількості параметрів.

Головна ознака механізму залучення іноземних інвестицій - запровадження пільгової податкової системи; формування та зростання певних економічних сфер; покращення фінансового механізму; комп'ютерна допомога залучення іноземних інвестицій. У всьому світі є певна кількість інструментів залучення іноземних інвестицій. Будь-який інструмент міжнародного партнерства для інвестицій в Україну з великою ефективністю надає країні та її господарюючим суб'єктам можливість актуальних переваг.

Світовий досвід залучення іноземних інвестицій збігається з умовами України (табл. 3.7) [34].

Механізми залучення іноземних інвестицій в Україні [34]

Створення вільних економічних зон	Створення спільних підприємств (СП)
Лізинг	Відкриття транснаціональних компаній
Укладання концесії	
	Поява акціонерних товариств

Один з найбільш актуальних механізмів залучення прямих інвестицій в Україні – формування спільних підприємств (СП), у яких утворюються процеси партнерства, комплекс знань, навичок. Згідно з міжнародним досвідом, іноземний капітал у вигляді інвестицій потрапляє в основному в країни, де є стійка та дієва правова база залучення та застосування іноземних інвестицій. Відповідно до потенціалу, держава позначає умови щодо змін стійкості та економічного розвитку, збільшення довіри до держави та уряду, які впливають на діяльність інвесторів. Світовий досвід говорить про те, що всі країни з перехідною економікою встановлюють законодавчі та нормативні акти, які контролюють діяльність іноземних інвесторів.

Отже, ефективний інструмент залучення прямих іноземних інвестицій дасть країні можливість бути цікавою для інвесторів, що дозволить залучити кошти. Залучення іноземних інвестицій у процеси здійснення поставлених цілей держави допоможе покращити та збільшити ефективність конкретних сфер державної економіки. Завдяки цьому з'явиться можливість запровадити та застосувати нові ефективні відновлювані джерела енергії та енергозберігаючі технології у виробничій та у соціальній областях, надати виробництву екологічно чисті товари, знизити забруднення, покращити утилізацію відходів, забезпечити гармонійний механізм споживання відповідно до природних можливостей місцевості.

Щоб вибудувати дієву політику сталого економічного зростання з усіма його компонентами, необхідно здійснити підходи, що розробляються на базі пряму дій державних (наприклад, Міністерство розвитку економіки, торгівлі

та сільського господарства, Міністерство енергетики та захисту навколишнього середовища, Міністерство фінансів тощо) та приватних структур, у тому числі й Українську біржу, комерційні банки, інвестиційні організації та інші інституційні інвестори.

Результатом цього напряму є встановлення узгоджених завдань щодо мобілізації, допомоги та накопичення потенціалу для зростання зелених ринків та екологічно комфортного бізнесу. Зростання зелених інвестицій потребує встановлення стратегічних документів, розроблення чітких завдань і планів, а також їх суворого здійснення. Все це сприятиме учасникам ринку підтримувати зелену фінансову область та перехід до зеленої економіки. Щоб усунути існуючі перешкоди на шляху зростання зеленого фінансування в Україні потрібно використовувати системний та узгоджений підходи у таких сферах: законодавство, правова та інституційна підтримка. Дуже важливо раціональне та усвідомлене застосування іноземного досвіду для того, щоб отримати якнайбільше позитивний економічний ефект національної економіки. Але, зважаючи на систему формування української економіки, слід сказати, що не всі механізми та стимули залучення іноземних інвестицій, які були залучені з досвіду іноземних країн, надаватимуть допомогу у стійке зростання України.

Спираючись на сказане вище, можна описати саме ті механізми і важелі залучення іноземних зелених інвестицій за кордоном, які здатні в повному масштабі допомагати стійкому зростанню в Україні (табл. 3.8) [24].

Таблиця 3.8

Приклади інструментів залучення іноземних інвестицій в Україні [24]

Країна	Інструмент впливу на сталий розвиток	Результат запозиченого важелю
Угорщина, США	Заборона мораторію на землю	Розвиток агрокомплексу України
Польща, Австрія, Швейцарія	Державна підтримка іноземних інвестицій	Поширення необхідної для інвесторів інформації

США	Скасування податків на дивіденти	Сприяло розповсюдженню акцій серед іноземців
Велика Британія, Німеччина, Франція	Податково-амортизаційна політика	Захист від утрат унаслідок морального зносу основних фондів

Такі інструменти повинні містити як економічні, і екологічні чинники. Зростання зеленого інвестування потребує створення раціональної нормативно-правової бази, дієвого державного контролю в галузі зеленого інвестування, формування комфортних умов для інвестування, мотивації суб'єктів господарювання використовувати політику зеленої економіки.

3.4 Аналіз та оцінка ефективності впровадження зелених інвестицій

Підсумки дослідження науково-методичних підходів свідчать, що зелене інвестування - це поняття, яке містить екологічні та економічні чинники. Термін зелені інвестиції складено із двох відповідних дефініцій. «Зелений» вважається єдиною і поширеною категорією. Вчені пояснюють її з різних сторін (філософської, соціальної, економічної та ін). Експерти у роботі «Визначення та оцінка зелених інвестицій» виділили те, що існуючі трактування терміну зелений є точні та неточні, широко та вузько поширені та ін. Деякі експерти схиляються до категорії інвестицій; інші до екологічних чи етичних сторін. У глобальному сенсі термін «інвестиції» зазвичай дослідники позначають як ресурси (час, енергія, активи та ін.), які були задіяні для отримання зиску надалі. З економічного боку інвестиції позначаються як купівля благ, які нині не використовуються, але будуть застосовані надалі для отримання доходу. З фінансового боку інвестиції визначаються як грошовий

актив, який отримано з баченням про те, що цей актив дозволить отримати дохід надалі або буде проданий за вищою вартістю. Аналіз показує, що зазвичай зелені інвестиції вважаються соціально відповідальними, екологічними та соціальними інвестиціями.

З інженерно-технологічного боку, зелені інвестиції визначаються як інвестиції, що розподіляються на зелені технології (очисне обладнання, технології для роботи з відходами та ін.) та чисте виробництво. Деякі вчені описують зелене інвестування як концепцію, що містить соціально та екологічно відповідальне організаційне регулювання. Зелені інвестиції розглядаються як зниження інвестиційного ризику і навіть як допомогу зеленому розвитку. Отже, зелені інвестиції – це грошові активи, які придбані із зеленими цілями, для отримання доходу та позитивного зеленого ефекту надалі для сталого та зеленого розвитку.

Зеленими цілями є [28]:

- зниження змін клімату;
- створення альтернативних джерел енергії;
- формування екологічно чистих технологій тощо. Складність терміну «зелених інвестицій» утворює такі особливі риси:
 - спрямованість на раціональне застосування, захист та фінансування умов, відновлення природних ресурсів;
 - обов'язкова розробка різних джерел інвестицій.

Є певні перепони, які загальмовують розвиток зеленого інвестування в Україні. Вирішення питань можливе за допомогою перенаправлення сучасного бізнес-середовища від нераціонального споживання до зеленого. Окрім цього одна з головних проблем - стереотип щодо економічної ефективності зелених інвестицій. Зелені інвестиції мають значний термін окупності. Це знижує економічну привабливість зелених інвестицій для інвесторів. Отже, потрібно сформувати систему відповідних стимулів для розвитку зеленого інвестування. Крім іншого, потрібна модернізація та адаптація діючих політик, важелів та механізмів відповідно до нових змін (з різними екологічними проблемами).

Досвід країн ЄС говорить про те, що опитані риси зелених інвестицій обумовлюються тим, що отримання доходу не найважливіший фактор. Але у довгостроковій перспективі інвестиційні програми можуть принести значний зиск або утворити відповідні умови для високого рівня прибутковості інших інвестиційних програм. Зі сторони державного контролю, зелені інвестиції варто сприймати як інвестиції у формування умов, стимулів та винагороди залучення капіталу в економічну галузь, виробництво та зростання екологічної свідомості суспільства загалом.

Підсумки дослідження дозволяють сказати, що класифікація зелених інвестицій має спільні риси із класифікацією традиційних інвестицій. З іншого погляду, вчені комісії ЄС визначають, що зелені інвестиції можуть мати класифікацію, залежну від зелених активів. У такій ситуації комісія ЄС може створити та впровадити відповідну класифікацію зелених активів. Крім цього, кожна група включає різні типи зелених інвестицій. Кінцеві результати сформовані у таблиці 3.9 [13].

Таблиця 3.9

Підходи до класифікації зелених інвестицій [13]

Класифікаційна ознака	Види
Термін інвестицій	Короткострокові, довгострокові, середньострокові
Сфера інвестування	Фінансові, технологічні, освітні, енергетичні
Основні стейкхолдери	Банківські, державні, бізнес
Рівень інвестування	Міжнародні, національні, регіональні, місцеві

Підсумки дослідження динаміки залучення зелених інвестицій показують, що в Україні, як і в країнах ЄС найбільшу популярність набувають зелені інвестиції у відновлювані джерела енергії та фінансовий ринок. Крім іншого, відповідно до результатів опитування корпоративних фондів, акції та облігації

досить сильно обганяють інші класи активів для зеленого інвестування Крім цього, фахівці підтверджують, що такі самі підсумки було встановлено в іншому опитуванні. Найбільш зелені інвестиції вносяться до:

- акції (40%);
- корпоративні облігації (31%);
- державні облігації (24%);
- нерухомість (19%);
- приватні акції (15%);
- фонди грошового ринку (14%);
- товари (8%) [7].

Необхідно виділити те, що Україна почала створювати та вводити певні інструменти допомоги зеленому інвестуванню. До того ж, зелені фінансові механізми з правильним конкретним застосуванням, оцінка ризиків дають можливість вирішити певні проблеми, а саме: підвищення фінансування енергетичних програм та майбутнього переходу у світове економічне середовище.

Підсумки дослідження сучасних реалій можуть допомогти визначити базові галузі зеленого інвестування в Україні (табл. 3.10) [16].

Таблиця 3.10

Напрями зеленого інвестування в Україні [16]

Контроль поведження з відходами:	Рециклінг
Промисловість:	Виробництво, бізнес
Сільське та лісове господарство:	Управління земельними та природними ресурсами
Транспорт:	Громадський транспорт, зелені транспортні засоби
Енергетичний сектор:	Сонячна енергетика, біоенергетика, вітрова енергетика
Вода:	Очистка води, водопровідна

Підсумки аналізу вітчизняної практики зеленого інвестування говорять про те, що також як і в країнах ЄС, Україна фокусується на залученні зелених інвестицій у програми, які мають зв'язок з відновлюваною енергетикою та енергоефективністю на національному та на регіональному рівнях. Досвід країн ЄС та країн великої двадцятки (G20) вказує на те, що зелене інвестування дає безліч можливостей та нових шляхів для українських інвесторів. Звідси випливає, що потрібне створення та запровадження ефективних механізмів для видалення таких перешкод з метою зростання ринку зеленого інвестування та зеленого зростання країни. Україні потрібно ясно усвідомити пріоритети та віддати перевагу відповідним стратегіям інвестиційної діяльності з метою мотивації залучення зовнішніх інвестицій у природне середовище та формування комфортного клімату для вітчизняних інвесторів. Інвестиційним механізмом є система мотивації участі інвесторів. Зростання зелених інвестицій зумовлюється деякими стимулами в їх різних поєднаннях, які, зумовлюють систему їхнього економічного ентузіазму. Отже, необхідно виділити переваги зелених інвестицій для українського бізнес-сектору.

Як показує досвід ЄС, зелені інвестиції дають можливість набувати не тільки екологічні переваги, а й соціальні, політичні та економічні. Таким чином, основними економічними перевагами є [39]:

- покращення виробництва за допомогою інноваційних та екологічних технологій;
- зменшення ціни товару за допомогою зменшення енерго- та ресурсомісткості;
- покращення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та доступний вхід на нові ринки та ін.

З політичного боку: зменшення рівня політичної залежності від ресурсів закордонних постачальників; збільшення можливостей застосування міжнародних угод про початок торгівлі квотами, зелене виробництво та ін.

Експерти виділяють сім потоків, через які екологічні інвестиції збільшують вигоду фірм або знижують їх витрати: відкритий та вільний доступ до ринків; можливість диференціації товару; комерціалізація технологій управління забрудненням; економія на контролюючих, матеріальних, енергетичних та сервісних послугах; капітал та витрати з оплати праці [38].

Зелена економіка - це глобальний тренд розвитку сучасної економіки для досягнення стійких цілей. розвитку загалом. Щоб оцінити умови та передумови екологізації економіки конкретної країни у світі створено повноцінні параметри світовими рейтинговими компаніями, відповідно до яких Україна має досить низькі показники. Наприклад, у 2018 році за глобальним індексом зеленої економіки зі 130 країн світу Україна посіла 120 рядок із показником 0,3813. Швеція, яка знаходиться на першому місці, має такий самий показник зі значенням 0,7680.

Глобальний індекс зеленої економіки розраховується за такими чотирма чинниками:

- регулювання та зміни клімату;
- дієвість областей;
- ринки та інвестиції (відновлювані джерела) енергії, екотехнології, мотивація екологічних інвестицій, корпоративна стійкість);
- природне середовище [32].

Як для багатьох країн, так і для України, з'являється безліч перешкод та бар'єрів, з яких можна виділити основні: нелогічність екологічного регулювання, недостатня обізнаність про вигоди зеленого розвитку та про його переваги, стандартність мислення про недоцільність зелених інвестицій, неповне використання екологічної оцінки як засобу екологізації проектів, програм та заходів політики, нестача фінансування, слабе міжвідомче та міжобласне прямок, брак прикладів кращої практики та недостатня допомога та сприяння з точки зору масової громадськості, недостатній інституційний та кадровий потенціал у сфері зеленої економіки на всіх етапах регулювання та всіх

областях. Україна має дуже багато можливостей для того, щоби збільшити свій інвестиційний кейс за допомогою зеленої економіки.

Головними гілками зеленого інвестування є: покращення відновлюваних джерел енергії; економія водних ресурсів за допомогою сучасних очисних споруд; зелений транспорт; зниження відходів; органіка та рекультивація земель; аквакультура; запровадження інноваційних технологічних процесів та виробництво нових типів товарів. Але характеристики зеленого інвестування та слабка мотивація з позиції держави обмежують інвесторів вносити до цієї галузі грошові кошти.

Особливі риси зелених інвестицій обумовлюються такими параметрами: їх екологічний розподіл (охорона та поновлення) умов допомоги та накопичення природно-ресурсного потенціалу, у тому числі екологічна безпека); необхідність партнерства та допомоги з боку держави, регіональних органів чи світової спільноти загалом; необхідність включення характеристик екосистем або їх окремих частин самоврядування та самовідновлення. Отже, завданнями зеленого інвестування є не лише відповідність прибутку інвестором, а також формування позитивних соціальних змін, зменшення негативного впливу на природне середовище. Виконання цих завдань буде можливим за допомогою комплексу всіх джерел фінансування, як традиційних, так і не традиційних. Позитивне значення зеленого інвестування відзначають інші експерти зеленого фінансування [32].

Зелені інвестиції, з економічного боку, допомагають зменшенню рівня енергоємності ВВП, що збільшують дієвість виробництва продукції та послуг; із соціальної – збільшують рівень прибутку та життя населення, підвищують кількість робочих місць; з екологічною – допомагають зменшити антропогенний вплив на довкілля, знижують інтенсивність парникових викидів газів, які збільшують якість ресурсоспоживання; а з політичної – зменшують залежність країни від закупівель енергоносіїв там. Офіційна інформація говорить про найменше інвестування коштів у охорону навколишнього середовища з позиції держави (табл. 3.11) [27].

Таблиця 3.11

Динаміка капітальних інвестицій в охорону навколишнього середовища в Україні, млн грн [27]

Напрями інвестування	2016	2017	2018	2019	2020	Відхилення 2020 до 2016, %
Охорона атмосферного повітря	1915,1	1422,9	2502,8	2608,1	3505,9	83,1
Очищення зворотних вод	1122,27	848,9	1160,0	1276,5	1692,6	50,8
Поводження з відходами	784,0	737,5	2208,7	2471,0	1182,1	50,8
Захист ґрунту	359,9	388,3	420,0	1284,5	1444,3	4,0 рази
Зниження шумового впливу	9,9	40,8	94,8	161,5	60,3	6,1 раз
Збереження біорізноманіття	11,5	22,4	49,6	177,3	73,4	6,4 раз
Радіаційна безпека	3745,1	4205,0	6944,0	3012,4	2036,5	-45,6
Науково-дослідні роботи	6,2	2,1	2,4	3,8	5,7	-8,1
Інші напрями	6,0	7,7	8,2	30,5	73,5	12,3 раз
Всього	7959,9	7675,6	13390,5	11025,6	10074,3	26,6
Частка капітальних екологічно спрямованих інвестицій	36,3	33,5	35,2	20,9	29,3	-7,0
Частка капітальних	0,5	4,1	2,8	3,5	2,9	2,4

інвестицій за рахунок коштів держбюджету, %						
---	--	--	--	--	--	--

Аналіз таблиці 3.11 показує незначне збільшення капітальних інвестицій в охорону природного середовища України на 26,6% за 2016 – 2020 роки. У 2020 році ця сума досягла 10 074,3 млн. грн. Збільшення всього масштабу капітальних інвестицій відбулося через такі зміни: підвищення масштабу інвестицій в охорону атмосферного повітря на 83,1%, розвитку інвестицій на очищення вод та поводження з відходами на 50,8%, захист та відновлення ґрунту, підземних та поверхневих вод – у 4 рази, зменшення шумового та вібраційного впливу у 6,1 раз, охорона біорізноманіття – у 6,4 рази та інших природоохоронних програм – у 12,3 рази. Найгіршою ситуацією вважається зниження масштабу інвестицій у радіаційну безпеку на 45,6% та науково-аналітичні програми природоохоронної спрямованості – на 8,1% [27].

Крім іншого, у зростанні проглядається зменшення частини капітальних екологічних інвестицій в єдиному масштабі витрат на охорону природного середовища, які нарівні з капітальними включають поточні витрати. У 2016 році вона досягала 36,3%, у 2020 році вона знизилася на 7% та досягла 29,3%. Зменшення капітального розподілу екологічних витрат визначає високий рівень фізичного зносу природоохоронних об'єктів структури. Про сприяння держави в інвестуванні природоохоронних програм можна наголосити на її незначному впливі протягом усього аналізованого періоду (максимальний обсяг у 2017 році – 4,1%). Але є й позитивна динаміка протягом досліджуваного періоду. У 2016 році – 0,5%, у 2020 році – 2,9%.

Щоб залучити іноземні зелені інвестиції, більшість країн світу вводять мотивуючі механізми, наприклад, зменшення ставки податку з доходу, податкові канікули (використання нульової ставки податку на дохід організації, що працює в галузі відновлюваної енергетики).

Дослідження зеленого інвестування дає можливість практично застосовувати та пристосовувати до української економіки фінансові механізми

зеленого інвестування, включаючи: банківське кредитування зелені програми; фінансування під впливом експортно-кредитних компаній чи фінансування під особисте страхування кредитних ризиків; зелені облігації; фінансування із запровадженням ЕРС – контрактора. Цей механізм застосовується з метою здійснення інвестиційних програм, які мають зв'язок із зростанням відновлюваних джерел енергії за допомогою участі організації, яка здійснює «під ключ» будівництво станцій та повністю відповідальна за інвестиційні ризики. Практичне дослідження застосування зазначених фінансових механізмів українським бізнесом підтвердило, що на етапі їхньої активізації існує велика кількість перешкод та бар'єрів [23].

Основні з них: великий ризик зелених інвестиційних програм; висока вартість банківських кредитів; недоступність лімітів фінансування українських зелених програм експортно-кредитними компаніями через невисокі суверенні показники України зрештою нестійкості політичної та макроекономічної сфери; недолік розвиненого інвестиційного ринку та фондового ринку; недоступність юридично встановленої мотивації до зниження негативного впливу на природне довкілля тощо.

Найбільшу інвестиційну привабливість мають зелені програми, які мають зв'язок з відновлюваними джерелами енергії, за допомогою державних норм стимулювання застосування альтернативних джерел енергії. За 2019 рік в українську відновлювану енергетику було вкладено 2,4 млрд. доларів США. Це в 15 разів вище за такий же показник 2018 року. У світі такий показник за останні 5 років досягає понад 300 млрд доларів США та за 2019 рік становив 332,1 млрд доларів США. Це на 8% нижче, ніж 2018 року. Навіть зниження інвестування зеленої енергетики у світі, на думку фахівців, не буде перешкодою для зростання значення приватних інвестицій у програми поновлюваної енергетики в Україні. Про це свідчать прогнози, зазначені у таблиці 3.12 [18].

Таблиця 3.12

Прогнозні обсяги і структура капіталовкладень в освоєння відновлювальних джерел енергії в Україні до 2030 року [18]

Джерела фінансування	Обсяги фінансування		Обсяги фінансування за етапами			
			2021-2025		2026-2030	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Державний бюджет	55,5	0,01	30,5	0,02	25,0	0,01
Інші джерела	594278,1	99,99	162997,1	99,98	431281	99,99
Усього	594333,6	100	163027,6	100	431306	100

Необхідне підвищення зеленого інвестування залежить від його переваг для економіки, природного середовища. На прикладі досвіду країн ЄС видно, що збільшення масштабів зеленого інвестування спричиняє зменшення викидів парникових газів (3%), підвищення частини відновлюваних джерел енергії в цілому енергоспоживання (6%), зростання ВВП (6%). Підсумки аналізу показують, що українська економіка має значну нестачу фінансових ресурсів на всіх її етапах. На стадії зростання зеленого інвестування в Україні виникають екологічно шкідливі субсидії, нестача обліку застосування природного капіталу у схемі національних рахунків, упередження та інерція у поведінці споживачів та виробників. Отже, щоб активізувати зелене інвестування, значну роль відіграватиме державна допомога бізнес-середовища у цій галузі діяльності. Інтерес бізнес-сектору у напрямку інвестицій у зелені програми повинен мати підтримку, що включає відповідне законодавство, інформаційне та стимулююче забезпечення. Частина державного інвестування при цьому знижується, а основні місця займають інвестиції приватних бізнес-структур. Нестійкість політичної та економічної сфери утворює велику кількість перешкод та бар'єрів на етапі зростання зеленого інвестування в Україні. Знайти вирішення таких питань може держава за рахунок формування відповідної законодавчої бази та встановлення на законодавчому рівні мотиваційних важелів для зеленого інвестування. Створення комфортного інвестиційного клімату в галузі зеленої

економіки дасть змогу відкритися та стати більш ефективними фінансовими механізмами зеленого інвестування. Нестача державних коштів та значимості вирішення екологічних питань потребують інтенсивного пошуку дієвих фінансових інструментів залучення грошових засобів реалізації зелених програм [33]. Аналіз за цим вектором зеленого інвестування дасть можливість більш повно та глибоко розглянути проблематику та етапи їх вирішення на макроекономічному та мікроекономічному рівнях господарювання в Україні.

ВИСНОВКИ

Визначення суті та параметрів інвестицій дало можливість визначити поняття «інвестиції»: інвестиції – це ті економічні активи, що спрямовуються на підвищення реального капіталу організації, у тому числі на збільшення чи вдосконалення виробничих потужностей. В результаті проведеної роботи було виконано всі поставлені завдання: проаналізували інструмент залучення іноземних інвестицій. Дієвий механізм залучення прямих іноземних інвестицій дасть можливість країні бути досить цікавою для інвесторів. Залучення іноземних інвестицій у процесі здійснення поставлених завдань держави дасть можливість покращити та збільшити дієвість конкретних секторів національної економіки.

У першому розділі було розглянуто сутність зелених інвестицій, вимірювання та інструменти фінансування. У процесі реалізації буде можливе запровадження та застосування нових дієвих відновлюваних джерел енергії у виробничій та соціальній галузях, надасть виробництва екологічно чистої продукції, знизить негативне забруднення, надасть збалансовану систему використання з природними можливостями місцевості. Інвестиції мають ключове значення у розвитку національної економіки. За допомогою інвестицій в економіку розвивається виробництво, національний прибуток, організації та галузі розвиваються в умовах конкуренції та задоволення попиту на товари.

У другому розділі було досліджено глобальні тренди зеленого інвестування. Аналізували показники екологічного стану як факторів сталого розвитку і можна дійти висновку, що зелена економіка – це великий крок до кращого майбутнього, який зумовлюється покращенням сучасних технологій, підвищенням доданої вартості, організацією нових робочих місць, зниженням споживання енергії та ресурсів та зниженням викидів парникових газів. Проаналізовано суть економічної категорії зелені інвестиції, що свідчить про різноманітність у підходах до її обґрунтування [4].

У третьому розділі було проаналізовано та розглянуто засади формування зелених інвестицій в Україні. На основі дослідження даних визначень сформулювали особисте розуміння економічної категорії зелені інвестиції, в якому об'єднали та підкреслили свою позицію. Отже, зелені інвестиції – потрібний ресурсний потенціал (часто у вигляді капіталу або науково-технологічних механізмів), що розподіляється на зростання довгострокової програми для того, щоб придбати надалі дохід, результатом якої вважається реалізація позитивного впливу на природне середовище, у тому числі на його збереження.

Спираючись на проведений аналіз принципів зеленого інвестування та напрямки переходу до зеленої економіки, можна відзначити те, що політика зеленого інвестування потребує гармонійної, раціональної та дієвої державної системи механізмів та інструментів для її здійснення на практиці в Україні. Проблема переходу до озеленення економіки як і раніше актуальна для багатьох країн світу. Для початку, цей етап потребує дієвого розподілу ресурсів і капіталу, застосування масштабного набору інструментів державного управління та зосередження уваги на специфіці держави. Визначено способи здійснення зелених інвестицій як можливість збільшення конкурентоспроможності країни. Сфокусовано увагу на необхідності створення раціональної нормативно-правової бази, дієвого державного управління сфери зеленого інвестування, формування комфортних умов для інвестування, мотивації суб'єктів господарювання використовувати політику зеленої економіки у розвиток зеленого інвестування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Алієв М.П., Буркінський Б.С., Галушкіна Т.В. Зелена економіка: передумови та перспективи розвитку в Україні. Фенікс, 2012. 121 с.
2. Аніщенко В.О. До питання щодо удосконалення теоретико-методологічних засад екологічного інвестування. Актуальні проблеми економіки. Київ, 2007. 183 с.
3. Бабаян Б.С. Зелене інвестування та його особливості. Львів, 2016. 43 с.
4. Балацький О.Г. Соціально-економічний потенціал регіону. Київ, 2010. 123 с.
5. Біла С.О., Баталов О.А. Ресурсний потенціал зеленої економіки як підґрунтя для формування «точок зростання» на регіональному рівні. 2015. 133 с.
6. Бойко О.О., Леонов С.В. Дослідження впливу соціально-економічних трансформацій на інтенсивність процесу залучення фінансових установ, Харків, 2018. 101 с.
7. Буркінський Б.С., Галушкіна Т.В. Зелена економіка: передумови та перспективи розвитку в Україні. Київ, 2012. 48 с.
8. Васильєва Т.О. Перспективи розвитку вітчизняного ринку лізингових послуг у контексті трансформації фінансових відносин в Україні. Київ, 2018. 26 с.
9. Векліч О.Г. Зелений банкінг: сутність, механізм та інструменти реалізації. Львів, 2019. 59 с.
10. Гура К.В. Світовий досвід організації ринку зелених облігацій: практичні поради для України. 2018. 118 с.
11. Єгорова М.П. Екологічні інвестиції як шлях відновлення економіки. Київ, 2011. 177 с.
12. Зяцьковська Л.А. Фінансування інвестицій екологічного спрямування. 2006. 103 с.

13. Іванов С.В. Методологічні підходи до визначення сутності інвестиційного потенціалу. ДНУ, 2004. 104 с.
14. Івашура О.О. Еколого-економічна та історична оцінка взаємовідносин людини і довкілля. 2015. 48 с.
15. Кондюкова Є.С., Шершньова Є.Г. Зелений банкінг як прогресивна модель соціально відповідального бізнесу. Київ, 2018. 115 с.
16. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> (дата звернення: 02.11.2022).
17. Кудінова Г.Е., Юріна В.С. Назустріч зеленій економіці: Шляхи до сталого розвитку. ЮНЕП, 2011. 64 с.
18. Кумачова О.С. Політика формування та розвитку зеленої економіки як специфічний об'єкт державного регулювання. Київ, 2015. 91 с.
19. Кургузенкова Л.О. Питання інтеграції стратегії зеленої економіки у суспільно-економічне життя України. 2012. 33 с.
20. Кучерук Т.Ю. Економічне обґрунтування комплексної оцінки інвестиційного потенціалу. Харків, 2008. 108 с.
21. Лукашенко О.О. Зелений банкінг як сучасний напрямок ведення банківського бізнесу. Львів, 2018. 77 с.
22. Маркевич К.Б., Сіденко В.Г. Зелені інвестиції у сталому розвитку. Київ, 2019. 161 с.
23. Мельник Л.С. Стійкий розвиток та зелені інвестиції. 2017. 45 с.
24. Про Концепцію регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 1995 р. № 384. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/384-95-%D0%BF> (дата звернення: 02.11.22).
25. Монфорт А., Галлардо Ф. Стійкий банкінг: нові форми інвестування. 2020. 222 с.
26. Мордан М. Зелене інвестування. 2019. 342 с.

27. Мусіна Л.О., Ямчук О.В. Взаємне вплив економіки та природного середовища у сучасному світі: політика, стратегії, технології. Київ, 2012. 152 с.
28. Пімоненко Т.В. Підвищення ефективності менеджменту зелених інвестицій. 2019. 165 с.
29. Потапенко В.Г. Стратегічні пріоритети безпечного розвитку України на засадах зеленої економіки. Київ, 2012. 286 с.
30. Похілько С.В. Інвестиційні механізми зеленої економіки. 2014. 286 с.
31. Соловйов І.О. Основні напрямки розвитку зеленої економіки в Україні. Київ, 2019. 343 с.
32. Тятькіна С.С. Сучасні напрямки розвитку екологічного маркетингу. Київ, 2014. 179 с.
33. Федіна К.М. Теоретичні аспекти впровадження зеленої економіки в Україні. 2013. 305 с.
34. Фролова О.А. Формування державної політики організації та розвитку ринку зелених облігацій в Україні. Київ, 2017. 111 с.
35. Харічков С.К. Екологічне чисте виробництво: інституціональні передумови, шляхи та механізми їх активізації в Україні. Львів, 2010. 211 с.
36. Худякова Л.С. Міжнародне співробітництво у розвитку зеленого фінансування. 2017. 267 с.
37. Хумарова Н.І. Екологоорієнтоване стратегічне планування розвитку територій. 2018. 381 с.
38. Чепурова І.І. Маркетинг у галузі залучення інвестицій. Львів, 2014. 139 с.
39. Чигрін О.В. Теоретико-прикладні аспекти розвитку екологічного інвестування в Україні. Київ, 2015. 234 с.
40. Чумаченко Г.А. Інвестиційна політика в Україні. Київ, 2020. 188 с.